

**Dossier relatif à la demande d'application de la clause pour
réformes structurelles
Description des réformes fédérales**

WORKING DOCUMENT

**Dossier betreffende de aanvraag tot toepassing van de clausule
inzake structurele hervormingen
Beschrijving van federale hervormingen**

15 OCTOBRE/OKTOBER 2018

INHOUDSTAFEL**TABLE DES MATIERES**

	Blz/Page	
1. Preambule	2	1. Préambule
2. Hervorming van de pensioenen	7	2. Réforme des pensions
3. Tax shift	12	3. Tax shift
4. Hervorming vennootschapsbelasting	27	4. Réforme de l'impôt des sociétés
5. Hervorming arbeidsmarkt	37	5. Réforme du marché du travail
6. Hervorming overheid	44	6. Réforme de la fonction publique

1 Preambule

Sinds het begin van de legislatuur is België begonnen aan een historisch transformatieproces van zijn economie door middel van belangrijke en ambitieuze structurele hervormingen. Deze nieuwe keuze voor een grondige transformatie van de Belgische economie op zowel middellange als lange termijn vormde een sleutelement van het federale regeerakkoord. In dit akkoord is met name bepaald dat « *de inspanningen dienen te worden aangevuld met structurele hervormingen die voldoende bijdragen tot de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn* ».

Met de uitvoering van belangrijke structurele hervormingen komt België tegemoet aan de bekommernissen die de Raad van de Europese Unie vóór de huidige legislatuur herhaaldelijk heeft geuit, met name wat betreft (i) de noodzaak om maatregelen te nemen om de kosten van de vergrijzing in de hand te houden, in het bijzonder met betrekking tot de pensioenen, (ii) de noodzaak om een grondige belastinghervorming voor te bereiden door het mogelijk te maken de belasting op arbeid te verlagen, (iii) de noodzaak om het belastingsysteem te vereenvoudigen, (iv) de noodzaak om voor meer flexibiliteit op de arbeidsmarkt te zorgen door de arbeidsmarktparticipatie aan te moedigen, door tekorten op de arbeidsmarkt aan te pakken, (v) de noodzaak om het concurrentievermogen te herstellen door te werken aan de hervorming van het

1 Préambule

Depuis le début de la législature, la Belgique s'est engagée dans un processus de transformation historique de son économie au travers de la mise en place de réformes structurelles majeures et ambitieuses. Ce choix nouveau d'une transformation profonde tant à moyen qu'à long terme de l'économie belge fut d'emblée un élément clé constitutif de l'accord du gouvernement fédéral. Cet accord spécifie notamment que « *les efforts doivent être complétés par des réformes structurelles qui apportent une contribution suffisante à la viabilité à long terme des finances publiques* ».

Au travers de la mise en place de réformes structurelles majeures, la Belgique répond aux préoccupations exprimées à plusieurs reprises par le Conseil de l'Union européenne avant la législature actuelle concernant notamment (i) la nécessité de prendre des mesures afin de contenir le coût lié au vieillissement de la population en particulier en ce qui concerne les retraites, (ii) la nécessité de préparer une réforme fiscale en profondeur en permettant d'alléger la fiscalité du travail, (iii) la nécessité de simplifier le système fiscal, (iv) la nécessité d'assurer une plus grande flexibilité du marché du travail en encourageant la participation au marché du travail, en remédiant à la pénurie de main d'œuvre, (v) la nécessité de restaurer la compétitivité en travaillant sur la réforme du système de formation des salaires en ce compris l'indexation des salaires.

loonvormingssysteem, inclusief de loonindexering.

Dankzij deze hervormingen kijkt België nu met meer sereniteit naar de toekomst en de uitdagingen die ons te wachten staan. Deze diepgaande transformatie van de Belgische economie zal België dus helpen om de toekomstige uitdagingen op het vlak van opleiding, arbeidsflexibiliteit of concurrentievermogen van onze economie beter het hoofd te bieden.

De hervormingen op Belgisch niveau, die ontegensprekelijk in de lijn liggen van de doelstelling om de economische groei en de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn te versterken, hebben niettemin bij de uitvoering ervan een impact op de economische dynamiek en het begrotingstraject. Ze brengen kosten met zich mee die, hoewel ze een noodzakelijke voorwaarde zijn voor deze onontbeerlijke transformatie van de Belgische economie, toch wegen op het ambitieuze beleid inzake de sanering van de overheidsfinanciën dat België sinds het begin van de legislatuur voert. Deze last is des te groter wanneer de hervormingen aanzienlijk en ambitieus zijn, wat het geval is in België. Deze hervormingslast in het licht van de sanering van de overheidsfinanciën is trouwens ook aanzienlijk toegenomen door het feit dat België tijdens deze legislatuur onvoorziene uitgaven moest doen als gevolg van zowel de onverwachte kosten voor het beheer van de asielcrisis als de nieuwe uitgaven die werden gedaan naar aanleiding van de terroristische aanslagen die België in maart 2016 hebben getroffen.

De combinatie van deze verschillende

La Belgique au travers des réformes décidées entrevoit désormais l'avenir et les défis futurs avec plus de sérénité. Cette transformation en profondeur de l'économie belge aidera ainsi la Belgique à relever avec plus de facilité les challenges qui nous attendent que ce soit en termes de formation, de flexibilité du travail ou encore de compétitivité de notre économie.

Les réformes entreprises au niveau belge qui s'inscrivent indéniablement dans la perspective d'un renforcement positif de la croissance économique et de soutenabilité des finances publiques à long terme pèsent néanmoins au moment de leur implémentation sur la dynamique économique et sur la trajectoire budgétaire. Elles génèrent en effet des coûts qui, s'ils sont un préalable nécessaire à cette transformation voulue de l'économie belge, pèsent néanmoins sur la politique ambitieuse d'assainissement des finances publiques menée depuis le début de la législature par la Belgique. Cette charge est d'autant plus pesante que les réformes sont importantes et ambitieuses, ce qui est le cas en Belgique. Ce poids des réformes eu égard à la politique d'assainissement des finances publiques a été par ailleurs significativement amplifié du fait que la Belgique a dû faire face au cours de la législature à des dépenses imprévues suite à la fois au coût inattendu de la gestion de la crise de l'asile et à la fois suite aux dépenses nouvelles engagées en réponse aux attentats terroristes qui ont touché la Belgique en mars 2016.

La combinaison de ces différents paramètres

<p>parameters leidt dan ook tot een antagonistische dialectiek met het oog op het nastreven van de eerste prioriteit van deze regering, namelijk het versterken van de groei en het stimuleren van de werkgelegenheid, een aanpak die ook door de Europese Commissie en voorzitter Juncker als eerste prioriteit wordt erkend.</p> <p>De Europese regelgeving¹ is zich overigens bewust van deze potentiële spanningen tussen het ondersteunen van groei, de begrotingssanering en de transformatie van de economieën door middel van grote structurele hervormingen en ze voorziet dan ook in de nodige flexibiliteit om de uitvoering van de grote structurele hervormingen te ondersteunen. Deze flexibiliteit, die in de handleidingen² of interpretatiecode³ van de regels met betrekking tot het Stabiliteits- en Groeipact is opgenomen, biedt de lidstaten die structurele hervormingen doorvoeren aldus de mogelijkheid om tijdelijk af te wijken van hun MTO of van het aanpassingstraject naar de MTO, indien deze hervormingen op lange termijn een positief effect op de begroting hebben, met inbegrip van een verhoging van de potentiële groei.</p> <p>Het is dan ook in overeenstemming met</p>	<p>amène à une forme de dialectique antagoniste dans le cadre de la poursuite de la première priorité de ce gouvernement qui est de renforcer la croissance et de stimuler les emplois, orientation reconnue également comme la première priorité par la Commission européenne et le Président Juncker.</p> <p>C'est d'ailleurs conscient de ces tensions potentielles entre soutien à la croissance, assainissement budgétaire et transformation des économies au travers de réformes structurelles majeures que les règlements européens⁴ prévoient une flexibilité nécessaire au sein des règles afin d'appuyer la mise en place de réformes structurelles majeures. Cette flexibilité détaillée dans les manuels⁵ ou code d'interprétation⁶ des règles relatives au Pacte de Stabilité et de croissance permet ainsi aux Etats membres qui mettent en place des réformes structurelles de dévier temporairement de leur MTO ou de la trajectoire d'ajustement vers celui-ci, si ces réformes ont des effets positifs budgétaires à long terme en ce compris un relèvement de la croissance potentielle.</p> <p>C'est donc en phase avec ce souci de</p>
--	---

1 De Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid staat de lidstaten die structurele hervormingen doorvoeren toe om tijdelijk af te wijken van traject naar de MTO indien deze hervormingen een positief begrotingseffect hebben op lange termijn.

2 Europese Commissie (2018), "Vade Mecum on the Stability and Growth Pact", 2018 Edition, Institutional Paper 75, March 2018.

3 Council of The European Union (2015), "Commonly agreed position on the Flexibility in the Stability and Growth Pact", ECOFIN 888, UEM 422, 30 November 2015, Brussels.

4 Le règlement 1466/97 du Conseil du 7 juillet 1997 relatif au renforcement de la surveillance des positions budgétaires ainsi que de la surveillance de la coordination des politiques économiques autorise les Etats membres qui mettent en place des réformes structurelles de dévier temporairement de leur trajectoire vers le MTO si ces réformes ont un effet budgétaire positif à long terme.

5 European Commission (2018), "Vade Mecum on the Stability and Growth Pact", 2018 Edition, Institutional Paper 75, March 2018.

6 Council of The European Union (2015), "Commonly agreed position on the Flexibility in the Stability and Growth Pact", ECOFIN 888, UEM 422, 30 November 2015, Brussels.

Deze zorg om de transformatie van de Belgische economie voort te zetten en tegelijkertijd de groei en de werkgelegenheid te stimuleren dat België, zoals bepaald in de Europese regelgeving, verzoekt om de toepassing van de clausule voor structurele hervormingen vanaf 2018.

Op basis van deze clausule, zoals nader uitgewerkt in het *Vademecum 2018 van het Stabiliteits- en Groeipact*, vraagt België de toestemming om tijdelijk te mogen afwijken van zijn normatieve traject naar de MTO in het licht van de vastgestelde voorwaarden, namelijk dat de structurele hervormingen i) een verifieerbare positieve impact moeten hebben op de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn, ii) omvangrijk moeten zijn en iii) volledig moeten worden uitgevoerd.

De hervormingen bedoeld in de aanvraag tot toepassing van de clausule voor structurele hervormingen voor België hebben betrekking op belangrijke hervormingen die tijdens deze legislatuur zijn doorgevoerd. Volgens België behoren tot de belangrijkste hervormingen die in het kader van de flexibilisering in aanmerking komen voor structurele hervormingsclausules, zonder exhaustief te zijn: de pensioenhervorming, de taxshift, de hervorming van de vennootschapsbelasting, de hervorming van de arbeidsmarkt en de hervorming van het openbaar ambt.

In de volgende paragrafen wordt een beschrijving gegeven van de in aanmerking komende maatregelen in het kader van de aanvraag tot flexibilisering voor de clausule inzake structurele hervormingen. Voor elke

poursuite de transformation de l'économie belge tout en continuant à renforcer la croissance et stimuler l'emploi que la Belgique comme le prévoit les règlements européens demande l'application de la clause pour réformes structurelles dès la période 2018.

Sur la base de cette clause, comme le détaille notamment le *Vade Mecum 2018 sur le Pacte de Stabilité et de Croissance*, la Belgique demande à être autorisée à dévier temporairement de sa trajectoire normative vers le MTO eu égard aux conditions définies, à savoir que les réformes structurelles doivent (i) avoir un impact positif vérifiable sur la soutenabilité des finances publiques à long terme, (ii) être majeures, (iii) être entièrement implémentées.

Les réformes visées dans le cadre de la demande d'application de la clause pour réformes structurelles pour la Belgique concernent des réformes majeures mises en place au cours de cette législature. Parmi les grandes réformes que la Belgique considère comme éligible dans le cadre de la flexibilisation pour clauses de réformes structurelles, sans être exhaustif, on peut citer la réforme des pensions, le Tax shift, la réforme de l'impôt des sociétés, la réforme du marché du travail ou encore la réforme de la fonction publique.

Les sections suivantes reprennent un descriptif des mesures éligibles dans le cadre de la demande de flexibilisation pour clause de réformes structurelles. Pour chaque réforme, un résumé est repris. Une

<p>hervorming is een samenvatting opgenomen. Tevens wordt bij elke hervorming een beschrijving gepresenteerd van de bindende wetgevende maatregelen en procedures die zijn ingevoerd als onderdeel van de uitvoering van de hervorming. De kostenimpact op korte termijn (indien die er is) en de middellangetermijncosten van de hervorming zijn eveneens gedetailleerd. Met betrekking tot het macro-economische effect van de hervormingen, wordt dit verder aangegeven als een analyse is uitgevoerd door een onafhankelijk instantie.</p> <p>In het kader van de aanvraag tot toepassing van de flexibiliteitsclausule inzake structurele hervormingen, blijven de Belgische autoriteiten ter beschikking van de diensten van de Commissie voor mogelijke verzoeken tot bijkomende informatie over de hervormingen die in aanmerking komen voor de structurele-hervormingsclausule.</p>	<p>description des mesures contraignantes législatives et procédures mises en place dans le cadre de l'implémentation de la réforme sont également présentées pour chaque réforme. Les impacts des coûts à court terme (s'il y en a) et des coûts à moyen terme de la réforme sont également détaillés. Concernant l'effet macroéconomique des réformes, il est également repris si une analyse a été réalisée par un organisme indépendant.</p> <p>Dans le cadre de la demande d'application de la clause de flexibilité pour réformes structurelles, les autorités belges restent à la disposition des services de la Commission pour des demandes éventuelles de renseignements complémentaires concernant les réformes éligibles à la clause pour réformes structurelles.</p>
--	---

2 La réforme des pensions

Description générale de la réforme et des mesures

Les réformes adoptées depuis le début de la législature dans le domaine des pensions ont été nombreuses. Elles visent à garantir la soutenabilité budgétaire du premier pilier de pension en relevant progressivement l'âge moyen de sortie du marché du travail.

Les mesures suivantes visent le prolongement de la carrière :

- le relèvement de l'âge légal ;
- le durcissement des conditions d'accès à la pension anticipée ;
- la suppression progressive de la prise en compte des années d'étude dans la carrière pour le secteur public.

Les mesures suivantes ont un impact sur le calcul du montant de la pension :

- la suppression progressive de la gratuité de la bonification pour diplôme dans le régime des pensions du secteur public ;
- introduction de la pension mixte : les années en tant que fonctionnaire contractuel ne seront plus prises en compte pour la pension statutaire ;
- adaptation de la prise en compte de certaines périodes assimilées dans le calcul du montant de la pension (périodes de chômage plus longues, prépension).

Deux mesures structurelles n'ont pas encore été adoptées mais tenant compte de leur impact potentiellement considérable et l'état avancé des dossiers dans le processus de décision, il est également utile de les mentionner :

- l'introduction de la reconnaissance de la pénibilité dans les trois régimes de pension. L'avant-projet de loi contient des dispositions concernant la carrière ainsi que concernant le calcul de la pension et prévoit également la suppression des tantièmes préférentiels et des derniers régimes de pension particuliers du secteur public ;
- la pension à mi-temps permettra de prendre, lorsque l'intéressé remplit les conditions d'âge et de carrière pour la pension anticipée ou quand il a atteint l'âge légal, la moitié de la pension et de la combiner à mi-temps avec une activité professionnelle, tout en continuant à se constituer des droits de pension. Ainsi on offre aux travailleurs un outil supplémentaire pour aménager la fin de leur carrière ce qui encourage les travailleurs âgés à prendre la pension partielle plutôt que la pension entière, vu qu'elle aura un impact positif sur le niveau de ses revenus à la fin de la carrière, sur le montant de la pension ainsi que sur les dépenses en matière de pension.

Calendrier

A. Mesures adoptées

Tableau 1 : Calendrier

THÈME	Loi	Article	Description	Impact sur le PIB	Calendrier
PENSIONS				(1) + (2) :	

	<p>(1) Loi du 10 août 2015 visant à relever l'âge légal de la pension de retraite et portant modification des conditions d'accès à la pension de retraite anticipée et de l'âge minimum de la pension de survie</p>		<p>L'âge légal de la pension est relevé de 65 ans à</p> <ul style="list-style-type: none"> - 66 ans en 2025 - 67 ans en 2030. <p>Cette réforme achève la réforme des conditions d'accès à la pension anticipée entamée par le gouvernement précédent, en prévoyant que l'âge auquel on peut prendre sa retraite anticipée est porté à 62,5 ans en 2017 et à 63 ans en 2018. La condition de carrière est portée à 41 années en 2017 et à 42 années en 2019.</p> <p>Pour ne pas pénaliser les personnes qui ont commencé à travailler très jeunes et qui justifient d'une longue carrière, la loi maintient la possibilité d'une retraite anticipée à 60 ou 61 ans.</p> <p>L'âge pour la pension de survie est relevé progressivement de 50 à 55 ans de 2025 à 2030.</p>	<p>En 2021 : -1,7 % En 2025 : -2,8 % À LT(2060) : -4,3 % (ces pourcentages incluent la durcissement des conditions d'accès au chômage avec complément d'entreprise)</p>	
	<p>(2) Loi du 28 avril 2015 portant des dispositions concernant les pensions du secteur public</p>		<p>Suppression progressive de la prise en compte des années d'études dans la carrière autorisant une retraite anticipée dans le secteur public.</p>		<p>Entrée en vigueur au 1er janvier 2016.</p>
	<p>(3) Loi du 2 octobre 2017 relative à l'harmonisation de la prise en compte des périodes d'études pour le calcul de la pension</p> <p>Arrêté royal du 19 décembre 2017 portant réforme de la régularisation des périodes d'études dans le régime de pension des travailleurs salariés</p> <p>Arrêté royal du 19 décembre 2017 portant modification de l'arrêté royal du 22 décembre 1967 portant règlement général</p>		<p>Suppression progressive de la gratuité de la bonification pour diplôme dans le régime des pensions du secteur public.</p>	<p>Cette réforme permet de réduire, à concurrence de 0,1 % du PIB, la croissance du coût budgétaire lié au vieillissement entre 2017 et 2060.</p>	<p>Entrée en vigueur au 1er décembre 2017.</p>

	relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants, en ce qui concerne l'assimilation des périodes d'études				
	(4) Loi du 30 mars 2018 relative à la non prise en considération de services en tant que personnel non nommé à titre définitif dans une pension du secteur public (...)		Introduction de la « pension mixte » : cette réforme exclut les services contractuels dans le calcul de la pension du secteur public. Elle générera des économies structurelles importantes dans le régime des pensions du secteur public.	(l'impact sera chiffré dans le rapport du Comité de Vieillessement de 2019)	Entrée en vigueur au 1 ^{er} mai 2018, pour des nominations à partir du 1 ^{er} décembre 2017.
	(5) Arrêté royal du 19 décembre 2017 modifiant l'article 24bis et l'article 34 de l'arrêté royal du 21 décembre 1967 portant règlement général du régime de pension de retraite et de survie des travailleurs salariés		Cet arrêté royal réduit, dans le calcul de la pension, les droits de pension relatifs aux journées de chômage de la deuxième période et de prépension, pour les pensions qui prennent cours à partir du 1 ^{er} janvier 2019.	-0,3% en 2060 (cet impact provient d'un paquet de mesures ⁷ dont (5) fait partie).	D'application aux pensions qui prennent cours à partir du 1 ^{er} janvier 2019.

B. Mesures à prendre

Pénibilité

Dans le courant des prochains mois, nous finaliserons, avec les partenaires sociaux, le travail visant à définir des critères de pénibilité qui peuvent être pris en compte dans la réglementation relative aux pensions.

Dans les trois régimes de pension, les dispositions prenant en compte la pénibilité dans les droits de pension (pour un départ anticipé et/ou une majoration du montant de la pension) entreront en vigueur, au 1er janvier 2020, en même temps que deux autres réformes structurelles pour les pensions du secteur public :

- La suppression des tantièmes préférentiels dans la fonction publique ;
- La suppression des deux derniers régimes spéciaux (militaires et SNCB).

Au 26 juillet 2018, le Conseil des Ministres a approuvé en deuxième lecture l'avant-projet de loi relatif à la reconnaissance de la pénibilité de certaines fonctions pour les conditions d'accès à la pension anticipée et pour le calcul du montant de la pension.

Le texte a été envoyé au Conseil d'état pour avis.

A ce jour, le CNT mène une discussion quant à la liste des fonctions qui seront, sur base des critères retenus dans l'avant-projet de loi, reconnus comme étant pénible dans le régime des travailleurs salariés.

Pension partielle

Le projet actuellement en cours de discussion prévoit l'introduction de la pension partielle dans les 3 régimes de pension (travailleurs salariés, secteur public, indépendants) afin de permettre aux personnes, qui ont atteint l'âge anticipé ou légal de la retraite mais qui désirent encore poursuivre une activité professionnelle réduite, de diminuer effectivement leur activité en percevant déjà une partie de leur pension de retraite et en continuant à se constituer des droits à pension. Le but poursuivi par la réforme est de permettre aux personnes de terminer leur carrière en douceur sans être pénalisées financièrement et de les stimuler ainsi que de prolonger leur carrière et de postposer la prise de la pension complète.

Effets macroéconomiques de la réforme structurelle

Tableau 2 : EFFETS MACROÉCONOMIQUES DE LA RÉFORME STRUCTURELLE (déviations en pourcentage du PIB vav scénario de base) :

	2020	2021	2022	2025	2030	LT
PIB	1,3	1,7	2,0	2,8	3,9	4,3
Croissance potentielle						
Consommation						
Investissements						
Emploi	1,2	1,6	1,9	2,9	4,2	4,6
Dette publique en % du PIB						
Solde nominal en % du PIB						
Solde primaire en % du PIB						
Solde primaire en Valeur nette actualisée (Z)						

(Pourcentages sur base du scénario de référence du Bureau fédéral du Plan et le modèle de l'Ageing Working Group.)

Effets de la réforme

Tableau 3 :

Réformes	En % du PIB	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Effet sur le PIB						
	Effet sur solde primaire						
	Cout direct majeur						
	Réduction des dépenses ou augmentation des recettes	-0,5	-0,7	-0,7	-0,8	-0,8	-0,8
	Effet total sur						

⁷ Ce paquet de mesures est composé des mesures au niveau du chômage et des allocations familiales, ainsi qu'au niveau de l'assistance sociale).

Résultat de l'évaluation indépendante sur les impacts et le calendrier d'implémentation/exécution de la réforme

Toutes les estimations de l'impact budgétaire reprises dans ce document, ont été fournies par le Bureau Fédéral du Plan, un organisme indépendant d'intérêt public. Il réalise des études et des prévisions concernant des questions politico-économiques, sociales, environnementales et leur intégration dans une perspective de développement durable.

3 Tax shift

Algemene omschrijving van de hervorming en de maatregelen

De tax shift omvat twee luiken:

- een luik 'competitiviteit' aangaande de verlaging van de werkgeversbijdragen met als doel de loonkost te verlagen, in het bijzonder in de private sector, en zo de competitiviteit te versterken. Dit werd gerealiseerd door de algemene verlaging van de werkgeversbijdrage, de vrijstelling van bijdragen voor de aanwerving van de eerste werknemer en een verlaging van de bijdragen voor de 2de tot 6de werknemer, het optrekken van de vrijstelling doorstorting bedrijfsvoorheffing bij nacht- en ploegenarbeid;
- Een luik 'koopkracht' aangaande het verhogen van het nettoloon van werknemers, in het bijzonder van de lage en middenlonen, om zo de incentives om te werken te versterken en werkloosheids- en inactiviteitsvallen af te bouwen. Dit werd gerealiseerd door de verlaging van de sociale werknemersbijdragen (versterking sociale werkbonus), en een vermindering van de personenbelasting (optrekken van de forfaitaire aftrek voor beroepskosten, versterken van de fiscale werkbonus, aanpassen van de tariefschijven en het optrekken van de belastingvrije som).

Deze maatregelen waren hoogstnodig, aangezien de loonlasten in België tot de hoogste behoren binnen de EU, en tegelijkertijd de nettolonen eerder tot het gemiddelde behoren. Dit is te verklaren door de zeer hoge fiscale en parafiscale lasten op arbeid. Deze grootschalige fiscale hervorming was gericht op het verlichten van de belastingdruk op arbeid in een budgettair neutraal kader, waarbij de lasten werden verschoven naar andere minder groeiverstorende belastinggrondslagen en milieuheffingen. In het kader van deze hervorming werd ook verder ingezet op het beperken van de overheidsuitgaven. Het betreft ook de uitvoering van de landenspecifieke aanbeveling 2 van de Europese Commissie die werd herhaald in 2014 en 2015.

A. Luik 'Competitiviteit'

I. Inleiding

In combinatie van een beleid van loonmatiging, werd de competitiviteit verder via verlaging van de sociale werkgeversbijdragen en optrekken van de vrijstelling doorstorting bedrijfsvoorheffing in activiteiten die sterk zijn blootgesteld aan internationale concurrentie. De verlaging van de werkgeversbijdrage omvat twee deelmaatregelen: de algemene verlaging van de werkgeversbijdrage enerzijds en de vrijstelling van bijdragen voor de aanwerving van

een eerste werknemer anderzijds. De activiteiten waar wordt voorzien in een gedeeltelijke vrijstelling doorstorting bedrijfsvoorheffing betreffen nacht- en ploegenarbeid (met inbegrip van ploegen op een werf).

De algemene verlaging van de werkgeversbijdrage komt er op neer dat het % dat de werkgever als basis sociale zekerheidsbijdrage (naast de basisbijdrage bestaan er ook nog allerlei bijzondere bijdragen, die hier buiten scope zijn) op het loon betaalt, verlaagd wordt. De filosofie bestaat dus uit een verlaging van de werkgeversbijdragen, met tegelijk een vereenvoudig van de bijdrageverminderingen. Er is bovendien bijzondere aandacht voor de lage lonen.

II. Verlaging van de werkgeversbijdragen - Categorie 1: profit

De categorie 1 omvat de profit ondernemingen.

De "as is" 2015

- Er geldt een faciaal tarief van 32,4 %

- De structurele vermindering wordt berekend als volgt:

$$R_{\text{categorie 1}} = 462,60 + 0,1620 \times (5.560,49 - S) + 0,0600 \times (W - 13.401,07)$$

- W is de loonmassa die per tewerkstellingslijn driemaandelijks wordt aangegeven (tegen 100 %)
- Het refertekwartaalloon S, of de omzetting van het reële loon naar een referteloon, wordt als volgt berekend (per tewerkstellingslijn):
 - voor de tewerkstelling uitsluitend aangegeven in dagen: $S = W \times (13 \times D / J)$
 - met J = X zonder de wettelijke vakantiedagen voor arbeiders, de niet door de werkgever betaalde vakantiedagen toegekend ingevolge algemeen verbindend verklaarde CAO, de dagen inhaalrust bouwbedrijf en de dagen tijdelijke werkloosheid ingevolge slecht weer;
 - met D = het aantal dagen per week van het arbeidsstelsel;
 - voor de tewerkstelling aangegeven in uren en dagen wordt dit: $S = W \times (13 \times U / H)$
 - met H = Z zonder de uren die overeenstemmen met de wettelijke vakantiedagen voor arbeiders, de uren die overeenstemmen met de niet door de werkgever betaalde vakantiedagen toegekend ingevolge algemeen verbindend verklaarde CAO, met de dagen inhaalrust bouwbedrijf en de uren die overeenstemmen met de dagen tijdelijke werkloosheid ingevolge slecht weer; met U = het gemiddeld aantal uren per week van de maatpersoon.

De aanpassingen

- In 2016 vermindert het faciaal tarief tot 30% en het vast forfaitair bedrag tot 438 euro. Het bedrag van de lageloongrens wordt verhoogd tot 6.900 euro en de hellingsgraad om het bedrag van de vermindering voor de lage lonen te berekenen, daalt naar 0,1369. Het bedrag van de hogeloongrens vanaf dewelke de vermindering voor de hoge lonen van toepassing is, alsook de hellingsgraad blijft ongewijzigd.
- In 2018 wordt het faciaal tarief van 25% bereikt. Dit heeft als gevolg dat het vast forfaitair bedrag en de vermindering voor de hoge lonen wordt afgeschaft. Het bedrag van de lageloongrens wordt opnieuw verhoogd en de hellingsgraad daalt opnieuw. In 2019 worden zowel de lageloongrens als de hellingsgraad verhoogd.

De 1% vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing waarvan de werkgevers uit de profit sector genoten wordt ingekanteld in deze hervorming.

Evolutie bijdragepercentages en de structurele vermindering tussen 2016 en 2019

De bedragen in dit overzicht zijn weergegeven op kwartaalbasis:

Tabel 4:

Categorie 1	Faciale bijdrage	Lage lonen	Forfait	Hoge lonen
Categorie 1	Faciale bijdrage	Lage lonen	Forfait	Hoge lonen
2015	32,4%	(5.560,49-S)*0,1620	462,6	0,06*(W-13.401,07)
Taks shift (2016) Index juni 2016 Index juni 2017	30%	(6.900-S)*0,1369 (7.038-S)*0,1369 (7.178,76-S)*0,1369	438	0,06*(W-13.401,07) 0,06*(W-13.669,09) 0,06*(W-13.942,47)
Taks shift (2018)	25%	(8.850-S)*0,1280	0	/
Taks shift (2019)	25%	(9.035-S)*0,14	0	/

Voor enkele loonniveaus hebben we de volgende evolutie voor de reële percentages van de werkgeversbijdragen:

Tabel 5

Reël werkgeversbijdragepercentage	Maandelijks brutoloon						Verschil - %-punt
		2015	2016	2017	2018	2019	
Minimum loon	1500	17,3%	13,0%	13,0%	12,6%	10,9%	-6,4%
Mediaan loon	2800	25,9%	24,8%	24,8%	24,3%	23,9%	-2,0%
Gemiddeld loon	3300	26,7%	25,6%	25,6%	25,0%	25,0%	-1,7%
Hoger loon	7000	27,0%	25,7%	25,7%	25,0%	25,0%	-2,0%

III. Verlaging van de werkgeversbijdragen - Categorie 2 – non profit

Voor de werknemers van categorie 2 (non profit) bestaat reeds een bijzonder systeem van werkgeversbijdrageverminderingen. Elke werkgever die behoort tot de social profitsector heeft recht op een forfaitaire vermindering van de RSZ-bijdragen zoals de werknemers van categorie 1. Deze komt echter niet automatisch de werkgever ten goede. De RSZ int de forfaitaire bijdrage en stort deze door naar de verschillende fondsen van de sociale Maribel (volgens een mutualiseringsprincipe). De werkgever kan, via het fonds van de sociale Maribel, een financiële tegemoetkoming krijgen voor Maribel-tewerkstelling.

Wijziging aan de formule van de structurele lastenverlaging

De formule van de huidige structurele bijdragevermindering blijft behouden.

Nieuw is echter dat naast de forfaitaire vermindering die wordt doorgestort naar de verschillende fondsen, vanaf 1/4/2016 een forfaitaire bijdragevermindering wordt ingevoerd die rechtstreeks aan de werkgever wordt toegekend. Het bedrag van het vast forfaitair bedrag dat rechtstreeks aan de werkgever wordt toegekend, is als volgt vastgelegd per werknemer op kwartaalbasis:

- vanaf 1/4/2016 = 24 EURO;
- vanaf 1/1/2018 = 49 EURO.

Daarnaast wordt het bedrag van de lageloongrens stapsgewijs verhoogd (tot 7.590 euro in 2019) zodat het loonsegment waarop de vermindering van de lage lonen van toepassing is, groter wordt.

Het bedrag van de hogeloongrens vanaf dewelke de vermindering voor de hoge lonen van toepassing is, alsook de hellingscoëfficiënt voor zowel de vermindering voor de lage als de hoge lonen blijft ongewijzigd.

Evolutie van de bijdragepercentages en de structurele vermindering tussen 2016 en 2019

De bedragen in dit overzicht zijn weergegeven op kwartaalbasis:

Tabel 6⁸

	Faciale bijdrage	Lage lonen	Forfait	Hoge lonen
2015	32,4%	$(6.150-S)*0,2557$	0	$0,06*(W-12.484,8)$
Taks shift (2016)	32,4%	$(7.110-S)*0,2557$	24	$0,06*(W-12.484,8)$
Index juni 2016		$(7.252-S)*0,2557$		$0,06*(W-12.734,5)$
Index juni 2017		$(7.397,24-S)*0,2557$		$0,06*(W-12.989,19)$

⁸ Opmerking: de lage loongrens en de hoge loongrens van categorie 2 moesten later opnieuw aangepast worden want zij werden reeds overschreden ten gevolge van het mechanisme van de automatische indexatie; in 2018 moest de lage loongrens vastgesteld worden op 7.400 EUR en de hoge loongrens op 12.990 EUR.

Taks shift (2018) Taks shift (2018*)	32,4%	(7.218-S)*0,2557 (7.400-S) *0,2557	49	0,06*(W-12.484,8) 0,06*(W-12.990)
Taks shift (2019)	32,4%	(7.590-S)*0,2557	49	0,06*(W-12.484,8)

Voor enkele loonniveaus hebben we de volgende evolutie voor de reële percentages van de werkgeversbijdragen:

Tabel 7 :

Reël werkgevers- bijdragepercentage	Maandelijks brutoloon						Verschil punt - %
		2015	2016	2017	2018	2019	
Minimum loon	1500	23,02%	17,04%	17,04%	15,87%	13,75%	-9,27%
Mediaan loon	2800	32,40%	32,11%	32,11%	31,82%	31,82%	-0,58%
Gemiddeld loon	3300	32,40%	32,16%	32,16%	31,91%	31,91%	-0,49%
Hoger loon	7000	29,97%	29,85%	29,85%	29,73%	29,73%	-0,24%

IV. Verlaging van de werkgeversbijdragen - Categorie 3 – beschutte werkplaatsen

Er wordt een nieuw onderscheid ingevoerd naargelang de werknemer al dan niet mindervalide is. Dit onderscheid kan vastgesteld worden op basis van het al dan niet verschuldigd zijn van de loonmatigingsbijdrage.

Indien een mindervalide werknemer tewerkgesteld wordt door een werkgever behorend tot de categorie 3 (= PC 327 met uitzondering van de sociale werkplaatsen) van de structurele lastenverlaging, is de loonmatigingsbijdrage niet verschuldigd.

Voor de werknemer die tewerkgesteld wordt door een werkgever behorend tot categorie 3 en die valide is, is de loonmatigingsbijdrage wel verschuldigd.

A. Valide

Wijziging aan de formule van de structurele lastenverlaging

De verminderingen voor een werknemer die valide is, en waarvoor dus de loonmatigingsbijdrage verschuldigd is, zullen zoveel mogelijk de verminderingen volgen zoals deze gelden voor de werknemers van categorie 1.

In 2016 vermindert het faciaal tarief tot 30% en het vast forfaitair bedrag tot 438 euro. Het bedrag van de lageloongrens wordt verhoogd tot 7.500 euro en de hellingsgraad om het bedrag van de vermindering voor de lage lonen te berekenen daalt naar 0,1369. Het bedrag van de hogeloongrens vanaf dewelke de vermindering voor de hoge lonen van toepassing is, alsook de hellingsgraad blijft ongewijzigd.

In 2018 wordt het faciaal tarief van 25% bereikt. Dit heeft als gevolg dat het vast forfaitair bedrag en de vermindering voor de hoge lonen wordt afgeschaft. Het bedrag van de

lageloongrens wordt opnieuw verhoogd en de hellingsgraad daalt opnieuw. In 2019 worden zowel de lageloongrens als de hellingsgraad verhoogd.

Evolutie van de bijdragepercentages en de structurele vermindering tussen 2016 en 2019 voor een werknemer die valide is

De bedragen in dit overzicht zijn weergegeven op kwartaalbasis:

Tabel 8:

	Faciale bijdrage	Lage lonen	Forfait	Hoge lonen
2015	32,4	(7.225-S)*0,1785	471	0,06*(W-12.484,8)
Taks shift (2016) Index juni 2016 Index juni 2017	30%	(7.500-S)*0,1369 (7.650-S)*0,1369 (7.803-S)*0,1369	438	0,06*(W-12.484,8) 0,06*(W-12.734,50) 0,06*(W-12.989,19)
Taks shift (2018)	25%	(9.450-S)*0,1280	/	/
Taks shift (2019)	25%	(9.635-S)*0,140	/	/

Voor enkele loonniveaus hebben we de volgende evolutie voor de reële percentages van de werkgeversbijdragen:

Tabel 9:

Reël werkgevers- bijdragepercentage	Maandelijks brutoloon						Verschil punt - %
		2015	2016	2017	2018	2019	
Minimum loon	1500	11,12%	11,14%	11,14%	10,92%	9,02%	-2,1%
Mediaan loon	2800	26,79%	24,79%	24,79%	23,40%	22,94%	-3,85%
Gemiddeld loon	3300	27,64%	25,58%	25,58%	25%	25%	-2,64%
Hoger loon	7000	27,72%	25,48%	25,48%	25%	25%	-2,72%

B. Mindervalide

Wijziging aan de structurele lastenverlaging

In 2016 daalt het faciaal tarief naar 22,65%. Het bedrag van de lageloongrens wordt verhoogd om het bedrag van de vermindering van de lage lonen te berekenen, de hellingsgraad blijft dezelfde. De formule om het bedrag van de vermindering voor de hoge lonen te berekenen blijft ongewijzigd.

Vanaf 2018 zal het faciaal tarief 19,88% bedragen en de formule voor de vermindering van bijdrage te berekenen voor de hoge lonen wordt afgeschaft. Het bedrag van de lageloongrens

om de vermindering voor de lage lonen te berekenen wordt verhoogd en het vast forfaitair bedrag daalt naar 260 euro.

In 2019 wordt het bedrag van de lageloongrens opnieuw verhoogd en ook het vast forfaitair bedrag stijgt naar 375 euro.

Evolutie van de bijdragepercentages en de structurele vermindering tussen 2016 en 2019 voor een minder-valide werknemer?

De bedragen in dit overzicht zijn weergegeven op kwartaalbasis:

Tabel 10:

	Faciale bijdrage	Lage lonen	Forfait	Hoge lonen
2015	24,92%	(7225-S)*0,1785	471	0,06*(W-12.484,8)
Taks shift (2016)	22,65%	(8.185-S)*0,1785	420	0,06*(W-12.484,8)
Index juni 2016		(8.348,7-S)*0,1785		0,06*(W-12.734,50)
Index juni 2017		(8.515,67-S)*0,1785		0,06*(W-12.989,19)
Taks shift (2018)	19,88%	(8.850-S)*0,1785	260	/
Taks shift (2019)	19,88%	(9.035-S)* 0,1785	375	/

Voor enkele loonniveaus hebben we de volgende evolutie voor de reële percentages van de werkgeversbijdragen:

Tabel 11:

Reël werkgevers- bijdragepercentage	Maandelijks brutoloon						Verschil punt - %
		2015	2016	2017	2018	2019	
Minimum loon	1500	3,64%	0%	0%	0%	0%	-3,64%
Mediaan loon	2800	19,31%	17,95%	17,95%	15,83%	14,07%	-5,24%
Gemiddeld loon	3300	20,16%	18,71%	18,71%	17,25%	16,09%	-4,07%

Vrijstelling van bijdragen voor eerste werknemer

In 2016 werd de eerste stap gezet in de uitbreiding en de versterking van de doelgroepvermindering eerste aanwerving.

Deze stap houdt ten eerste in dat een zelfstandige of een kleine onderneming die een eerste werknemer aanwerft tussen 2016 en 2020 vrijgesteld is van werkgeversbijdragen voor de levensduur van de onderneming. Ten tweede werd de doelgroepvermindering uitgebreid van 5 werknemers naar 6 werknemers.

De bedragen van de vermindering voor een derde tot zesde werknemer werden geharmoniseerd en versterkt vanaf 2017.

Tabel 12

	5 kwartalen			4 volgende kwartalen			4 laatste kwartalen		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
WN 1	1.550 €	0 WG bijdrage levensduur onderneming		1.050 €	0 WG bijdrage levensduur onderneming		450€	0 WG bijdrage levensduur onderneming	
WN 2	1.050 €	1.550 €	1.550 €	450 €	1.050 €	1.050 €	450 €	450 €	450 €
WN 3	1.050 €	1.050 €	1.050 €	450 €	450 €	1.050 €	-	450 €	450 €
WN 4	1.000 €	1.050 €	1.050 €	400 €	450 €	1.050 €	-	-	450 €
WN 5	1.000 €	1.000 €	1.050 €	400 €	400 €	1.050 €	-	-	450 €
WN 6	-	1.000 €	1.050 €	-	400 €	1.050 €	-	-	450 €

Het succes van de maatregel die als doel had jobs te creëren en de competitiviteit van de ondernemingen te verbeteren, resulteert in 18.357 werkgevers die in 2016 een eerste werknemer hebben aangeworven en genieten van de vrijstelling van werkgeversbijdragen.

V. Vrijstelling doorstorting bedrijfsvoorheffing voor nacht- en ploegenarbeid

Deze maatregel die initieel was voorzien in het competitiviteitspact voor 2019, wordt reeds uitgevoerd in 2016. Vanaf 1 januari 2016 zijn de lasten op nacht- en ploegenarbeid verlaagd via een versnelde optrekking van de gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing van 15,6% naar 22,8%. Voor ondernemingen waar volcontinu gewerkt wordt, werd dit percentage verhoogd van 17,8% naar 25%.

In de bouwsector wordt in de periode 2018-2020 geleidelijk een lastenverlaging in gefaseerd om strijd te voeren tegen sociale dumping op bouwerven. De maatregel houdt in dat ploegenarbeid op een werf in aanmerking komt voor een vermindering van de doorstorting bedrijfsvoorheffing. Heel wat arbeiders werkzaam in de bouwsector (pc 124) voldoen aan deze voorwaarden, terwijl nog werknemers uit andere sectoren die ook op werven tewerkgesteld worden, er ook gebruik van zullen kunnen maken. Een vrijstelling van 3% doorstorting BV wordt ingevoerd vanaf 2018 en opgetrokken tot 18% tegen 2020, in functie van het beschikbare budget van 604 miljoen EUR.

B) Luik “koopkracht”

a) Forfaitaire aftrek voor beroepskosten

Iedere werknemer heeft automatisch recht op het algemene kostenforfait voor beroepskosten. Dit wettelijk kostenforfait wordt berekend door de administratie in functie van de belastbare inkomsten en automatisch afgetrokken bij de berekening van de verschuldigde belastingen. Daarnaast kan de werknemer ook nog steeds opteren om de werkelijke beroepskosten aan te geven, als deze hoger zijn dan het wettelijk forfait.

In het kader van de tax shift werd dit stelsel van forfaitaire aftrek voor beroepskosten opgetrokken en vereenvoudigd in de periode 2015-2018. Vanaf 1 januari 2018 zal nog slechts één globaal percentage van 30% aan forfaitaire beroepskosten overblijven, met een maximum van 2.950 euro (bedrag te indexeren). Deze maatregel is dus enkel gericht op werknemers,

maar zal ook de nood aan bijkomende controles voor de administratie verlichten. De wijzigingen in de opeenvolgende jaren wordt hieronder in tabelvorm toegelicht:

De **forfaitaire aftrek voor beroepskosten** met betrekking tot de bezoldiging van werknemers wordt opgetrokken voor inkomsten 2015 (aanslagjaar 2016):

Tabel 13:

2015 ex ante		2015 ex post	
Limite des tranches (non indexé ^(*))	Taux applicable	Limite des tranches (non indexé ^(*))	Taux applicable
0 à 3 750	28,70%	0 – 3 775	29,35%
3.750-7 450	10%	3 775 – 7 450	11%
7.450-12 400	5%	7 450- 12 700	8%
12 400 et plus	3%	12 700 et plus	3%
Montant maximal	2 592,5	Montant maximal	2 676,25

De **forfaitaire aftrek voor beroepskosten** met betrekking tot de bezoldiging van werknemers wordt verder opgetrokken voor inkomsten 2016 (aanslagjaar 2017):

Tabel 14:

2016 ex ante		2016 ex post	
Limite des tranches (non indexé ^(*))	Taux applicable	Limite des tranches (non indexé ^(*))	Taux applicable
0 – 3 775	29,35%	0 – 5 505	30%
3 775 – 7 450	11%	5 505 – 13 000	11%
7 450- 12 700	8%	13 000 et plus	3%
12 700 et plus	3%		
Montant maximal	2 676,25	Montant maximal	2 760

De **forfaitaire aftrek voor beroepskosten** met betrekking tot bezoldiging van werknemers wordt uniform op 30% gebracht, met een maximum van 2 950 EUR (geïndexeerd bedrag = 4 720 EUR) voor inkomsten 2018 (aanslagjaar 2019).

b) Fiscale werkbonus

De **fiscale werkbonus** is een simultane vermindering van bedrijfsvoorheffing voor deze werknemers die genieten van de sociale werkbonus. De fiscale werkbonus bedraagt een bepaald percentage op de sociale werkbonus. In verschillende fase wordt de fiscale werkbonus opgetrokken tussen inkomstenjaar 2014 en 2019:

Tabel 14 :

Année	Taux du bonus emploi	Montant maximal (non indexé ^(*))
2015 (jusqu'au 31.7)	14,4	200
2015 (à partir du 1.8)	17,81	235

2016	28,03	420
2017	28,03	420
2018	28,03	420
2019	33,14	500

c) Tarieven per belastingschijf

De **tariefschijven** worden aangepast. Nadat de schijf die aan het 30% tarief belast wordt in 2016 werd afgebouwd, verdween ze vanaf 1 januari 2018 volledig. Deze inkomsten worden nu aan 25% belast. Ook de ondergrens van het 45% tarief werd verhoogd, zodat inkomsten minder snel in dit tarief terecht komen en dus genieten van lagere belastingen:

Tabel 15:

Limite des tranches (non indexé^(*))

Taux applicable	2015	2016	2018	2019
25%	0 - 5 705	0 - 7 070	0 - 8 120	0 - 8 120
30%	5 705 - 8 120	7 070 - 8 120	---	---
40%	8 120 - 13 530	8 120 - 13 530	8 120 - 13 940	8 120 - 14 330
45%	13 530 - 24 800	13 530 - 24 800	13 940 - 24 800	14 330 - 24 800
50%	24 800 et plus	24800 et plus	24800 et plus	24 800 et plus

d) Belastingvrije som

De **belastingvrije basissom** is een bedrag van het inkomen waarvoor elke belastingplichtige wordt vrijgesteld van belasting. Deze werd in verschillende stappen verhoogd:

Tabel 16:

Quotité de revenu exemptée d'impôt (non indexé^(*))

	juqu'à 2017	2018	2019
montant limite	15 220	25 220	---
Quotité du revenu exemptée d'impôt en dessous du montant limite	4 260	4 260	4 785
Quotité du revenu exemptée d'impôt au-dessus du montant limite	4 095	4 095	

(*) geïndexeerde bedragen zijn te raadplegen via volgende website:

https://financien.belgium.be/nl/particulieren/belastingaangifte/automatische_indexering

Tijdsschema

Tabel 17:

THEMA	(Wettelijke) bepaling	Wetsartikel	Omschrijving	Impact op het BBP	Kalender
-------	-----------------------	-------------	--------------	-------------------	----------

TAX SHIFT	wet van 26 december 2015 houdende maatregelen inzake versterking van de jobcreatie en koopkracht		Aanpassing voor categorie 1		Gefaseerd in werking 2016-2019
	wet van 16 mei 2016 houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken		Aanpassing voor categorie 2 en 3		Gefaseerd in werking 2016-2019
	het koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 16 mei 2003 tot uitvoering van het Hoofdstuk 7 van Titel IV van de programmawet van 24 december 2002 (I), betreffende de harmonisering en vereenvoudiging van de regelingen inzake verminderingen van de sociale zekerheidsbijdragen		Categorie 1, 2 en 3		Gefaseerd in werking 2016-2019
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Art 342 van de programmawet (I) van 24 december 2002 ▪ het koninklijk besluit van 16 mei 2003 tot uitvoering van het Hoofdstuk 7 van Titel IV van de programmawet van 24 december 2002 (I), betreffende de harmonisering en vereenvoudiging van de regelingen inzake verminderingen van de sociale zekerheidsbijdragen 		Eerste aanwerving	In 2020 : % In 2025 : % Op LT : %	2016
	Wet houdende maatregelen inzake versterking van jobcreatie en koopkracht van 26 december 2015	Art. 134 en 136	Gedeeltelijke vrijstelling doorstorting bedrijfsvoorheffing voor nacht- en ploegenarbeid		2016
	Wet betreffende de versterking van de economische groei en de sociale cohesie van 26 maart 2018	Art. 74 en 75	Gedeeltelijke vrijstelling doorstorting bedrijfsvoorheffing voor ploegenarbeid op een werf		Gefaseerd in werking 2018-2020

Programmawet van 14 december 2014	Art.2 en 4	Forfaitaire aftrek voor beroepskosten - voor inkomsten 2015 (aanslagjaar 2016)	2015
Wet houdende maatregelen inzake versterking van jobcreatie en koopkracht van 26 december 2015	Art. 140 en 153	Forfaitaire aftrek voor beroepskosten - voor inkomsten 2016 (aanslagjaar 2017) en inkomsten 2018 (aanslagjaar 2019)	Gefaseerd in werking 2016-2018
Programmawet van 10 augustus 2015	Art 84 en 85	Fiscale werkbonus	Gefaseerd in werking 2015-2019
Wet houdende maatregelen inzake versterking van jobcreatie en koopkracht van 26 december 2015	Art. 142 en 153	Wijzigingen tarieven belastingsschijven	Gefaseerd in werking 2016-2019
Wet houdende maatregelen inzake versterking van jobcreatie en koopkracht van 26 december 2015	Art. 144, 145 en 153	Belastingvrije som	Gefaseerd in werking 2018-2019

Kosten op korte termijn

Het overzicht van de kosten op de korte termijn is afkomstig uit de studie van de Nationale Bank van België betreffende de tax shift⁹.

Tabel 18:

BESTEDINGEN (miljoen €)							
Koopkracht							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020 CUM
Belastingvrije som, 30% schijf, 45% grens, forf. beroepskosten en anticipatieve heffing pensioensparen	47	1 104		1 572	1 488		4 210
Verhoging welvaartsenveloppe en bestrijding fisc. pensioenval en sociale correctie van de takschift							0
Verhoging aftrek forfaitaire beroepskosten	451	448					899
Sociale en fiscale werkbonus	43	93			51		187
Zelfstandigen	42	50	58				150
TE FINANCIEREN TOTAAL: koopkracht	583	1 694	58	1 572	1 539	0	5 446
Competitiviteit							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020 CUM
25% werkgeversbijdrage		1 502	255	490	283	946	3 477
Investeringsaftrek, lagere lasten eerste aanwervingen, ...		150	101	69	26	42	389
Aanslag geheime commissielonen en stimuli voor nieuwe tech. en starts-up	30						30
TE FINANCIEREN TOTAAL: competitiviteit	30	1 652	357	559	309	988	3 895
TOTAAL TE FINANCIEREN: koopkracht + competitiviteit	613	3 347	415	2 131	1 848	988	9 341

⁹ NBB (2017) *Macro-economische en budgettaire impact van het door het kabinet van de minister van Financiën gereviseerde taxshiftscenario en vergelijking met de oefening van november 2015*, online te raadplegen: <https://www.nbb.be/doc/ts/publications/other/ds1707320nl.pdf>

Tabel 19:

FINANCIERING (miljoen €)							
BTW en accijnzen							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020 CUM
BTW	98	728	78				904
21% btw op elektriciteit	88	538	78				704
Harmonisering (BTW renovatie, ...)	10	190					200
Accijnzen	172	681	288	519	172		1 832
diesel	25	303	92	273			693
tabak	100	85	94	120	68		467
drank	38	208					246
gezondheidstax		46					46
indexering accijnzen	9	39	102	126	104		380
FINANCIERINGSTOTAAL: indirecte belastingen	270	1 409	366	519	172	0	2 736
Niet-arbeidsgebonden							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020 CUM
Belasting op inkomsten uit kapitaal		444	217				661
Doorkijkbelasting		380					380
Roerende voorheffing 27% (alles wat aan 25% is)		109	167				276
Verhoging beurstaks							0
Speculatiebelasting		- 50	50				0
Vermindering vrijstellingen roerende voorheffing		5					5
Vennootschapsbelasting	337	342	79				758
Liquidatiebonus	237						237
Intercommunales		206	14				220
Bijdrage financiële sector + fraude bestrijding	100	85	- 35				150
Karaataks		51					51
Investeringsvehikels			100				100
Personenbelasting							
Niet-index. fisc. uitgaven + fraude bestrijding	51	65	112	170	- 125		272
Indirecte belasting							
Griffierechten	5	6	5	2	1		19
FINANCIERINGSTOTAAL: niet-arbeidsgebonden maatregelen	393	857	413	172	- 124	0	1 709
Overige netto-financieringsmaatregelen							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020 CUM
dividend NBB		150	-150				0
Belfius dividenden		75	75				150
Rente Nationale Loterij	10	20					30
BTW sociale woningen en scholen		- 100	10	10	10		- 70
FINANCIERINGSTOTAAL: overige maatregelen	10	145	- 65	10	10	0	110
TOTALE FINANCIERING: BTW, acc., niet-arbeidsgeb. en overige	673	2 411	714	701	58	0	4 555

In de periode 2015-2020 worden ten belope van 9,3 miljard EUR aan koopkracht -en competitiviteits-maatregelen genomen, ofwel 1,8% van het verwachte BBP tegen 2021. De financiering wordt geraamd op 4,6 miljard EUR. De financieringsgap bedraagt zodus 4,8 miljard EUR, maar deze houdt nog geen rekening met de aanzienlijke terugverdieneffecten zoals becijferd door de Nationale Bank. Daarenboven moet worden opgemerkt dat de geïdentificeerde financieringsmaatregelen enkel die maatregelen betreffen die door de federale regering zijn genomen. De kost van de bestedingen aan koopkracht, worden echter ook deels gedragen door entiteit II aangezien opcentiemen op de personenbelasting immers een belangrijk deel van de ontvangsten vormen van de gewesten en van de lokale overheid. Entiteit II beschikt over de fiscale autonomie om deze minderontvangsten geheel of gedeeltelijk te compenseren. Ook kunnen zij besparen op hun overheidsuitgaven. Dit kan de financieringsgap sterk beïnvloeden in gunstige zin.

Uitsplitsing van de Financieringsgap per entiteit

Tabel 20:

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Entiteit I	59	-799	-178	-1 420	-2 940	-3 492	-3 317
Entiteit II	0	-79	-400	-589	-858	-1 294	-1 469
Gezamenlijke overheid	59	-877	-578	-2 008	-3 798	-4 786	-4 786

Macro-Economische effecten van de structurele hervorming

Het overzicht van de macro-economische effecten van de tax shift met bestedingen en financiering zoals beschreven onder (3) "kosten op korte termijn", is afkomstig uit dezelfde studie van de Nationale Bank van België betreffende de tax shift^{Erreur ! Signet non défini.}.

De NBB beschikt over een macro-economisch model dat toelaat om een evaluatie te maken van de macro-economische impact van de tax shift, maar wijst er ook op dat haar macro-economisch model een vraag-gestuurd model betreft, waarbij het arbeidsaanbod als exogeen wordt beschouwd. Er wordt dus geen rekening gehouden met de werkgelegenheidsprikkels van de taxshift als gevolg van het verhogen van het nettoloon. In die zin kunnen de werkgelegenheidseffecten als een minimum worden beschouwd. Een recente studie door de KULeuven vertrekt van een arbeidsaanbod-model en kan in die zin als complementair beschouwd worden¹⁰.

In onderstaande tabel wordt de cumulatieve impact van de taxshift op voorname economische parameters van de Belgische economie en de overheidsfinanciën geraamd:

Tabel 21: Macro-economische effecten van de structurele hervormingen (afwijking in % BBP tov het basisscenario)

	2016	2021	2022	2025	2030	LT
BBP	0.1	1.2	Niet gekend	Niet gekend	Niet gekend	Niet gekend
Potentieel BBP (Private)	0.3	2.2				
Consumptie						
Investerings	0.0	0.7				
Werkgelegenheid in eenheden	4.900	52.100				
Overheidsschuld in % van het BBP	-0.2	0.2				
primair saldo in % van het BBP	-0.1	-0.1				

¹⁰ Capéau, B., Decoster, A., Maes, S. en Vanheukelom, T. Piecemeal modelling of the effects of joint direct and indirect tax reforms, Department of Economics Discussion Paper 18.10. Online te raadplegen via <https://feb.kuleuven.be/drc/Economics/research/dps-papers/dps18-1/dps1810.pdf>.

Impact van de hervorming

Tabel 22 : effecten van de hervorming

Hervormingen	In % van het BBP	2019	2020	2021	2022	2023	2024
TAX SHIFT	Impact op het BBP (cumulatief)	0.7	1.0	1.2			
	Effect op het primair saldo	-0.4	-0.2	-0.1			
	Belangrijke directe kosten (cumulatief, in miljoen EUR)	8.353	9.341	9.341			
	Vermindering uitgaven of verhoging ontvangsten (cumulatief, in miljoen EUR)	4.555	4.555	4.555			
	Totale impact op de overheidsschuld (cumulatief)	0.0	0.1	0.2			

Resultaat van de onafhankelijke beoordeling over de effecten van de implementatie/uitvoering van de hervorming alsook de kalender ervan

Zie rapport nationale bank

- **macro-economische impact – herziening in 2017**

Totaal van alle bestedings- en financieringsinitiatieven – macro-economische impact (cumulatieve groeiverschillen vanaf 2015)

Tabel 23 :

Procentuele afwijkingen van een basisscenario

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BBP (reëel)	0.0	0.1	0.3	0.4	0.7	1.0	1.2
Private consumptie	0.0	0.3	0.6	0.9	1.4	2.0	2.2
Overheidsconsumptie	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Bruto investeringen in vast kapitaal	0.0	0.0	-0.1	-0.1	0.2	0.5	0.7
Uitvoer van goederen en diensten	0.0	0.0	0.1	0.2	0.3	0.4	0.6
Invoer van goederen en diensten	0.0	0.0	0.1	0.2	0.4	0.6	0.8
Consumptieprijsen	0.1	0.5	0.7	0.8	0.8	0.6	0.3
Gezondheidsindex	0.1	0.3	0.3	0.3	0.2	0.0	-0.3
BBP deflator	0.1	0.2	0.2	0.2	0.1	-0.3	-0.6
Export deflator	0.0	-0.1	-0.2	-0.3	-0.4	-0.7	-0.9
Private werkgelegenheid							
in eenheden	200	4 900	12 700	19 800	29 100	41 300	52 100
in %	0.0	0.1	0.3	0.5	0.7	1.0	1.3
Werkgelegenheid in de overheidssector							
in eenheden	0	0	0	0	0	0	0
Productiviteit (privésector)	0.0	0.0	0.0	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1
Nominale loonkost per uur (privésector)	0.0	-0.7	-0.8	-1.1	-1.4	-2.1	-2.4
Reële loonkost per werknemer (privésector)	-0.1	-1.2	-1.5	-1.9	-2.2	-2.7	-2.7
Loonkost per eenheid product (privésector)	0.0	-0.7	-0.8	-1.0	-1.3	-2.0	-2.3
Reëel beschikbaar inkomen van de gezinnen	0.1	0.3	0.3	0.8	1.4	1.6	1.6
Spaarquote van de gezinnen	0.0	0.0	-0.3	-0.1	0.0	-0.4	-0.6
Overheidsontvangsten (in % van het BBP)	0.0	-0.1	0.1	-0.2	-0.5	-0.4	-0.3
Overheidsuitgaven (in % van het BBP)	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.1	-0.1	-0.2
Primair saldo (in % van het BBP, niet gecumul.)	0.0	-0.1	0.1	-0.2	-0.4	-0.2	-0.1
Overheidsschuld (in % van het BBP)	-0.1	-0.2	-0.4	-0.4	0.0	0.1	0.2

4 Hervorming vennootschapsbelasting

Algemene omschrijving van de hervorming en de maatregelen

De hervorming beoogt een fors vereenvoudigd systeem van vennootschapsbelasting voor alle bedrijven. Oude fiscale regimes en koterijen verdwijnen en maken plaats voor lagere tarieven en eenvoudiger regels. De hervorming stimuleert in het bijzonder KMO's, starters, innovatie en investeringen.

De hervorming wordt gefaseerd uitgevoerd. Het tarief daalt van 33% naar 29 % in 2018 en vervolgens naar 25% in 2020. Voor KMO's zal er al vanaf 2018 reeds een sterk verlaagd tarief van 20% gelden voor de belastbare grondslag tot 100.000 euro. De crisisbijdrage, die voor de personenbelasting reeds in 2000 werd afgevoerd, zullen wij nu ook gefaseerd afschaffen voor de vennootschapsbelasting. In 2018 daalt deze reeds van 3 naar 2% om dan volledig te verdwijnen in 2020.

De financiering van de hervorming steunt op de verbreding van de belastbare basis, onder andere door nichefiscaliteit te beperken en fiscale aftrekken af te schaffen of te verminderen. Op kruissnelheid moet de hervorming structureel budgetneutraal zijn, zonder rekening te houden met terugverdieneffecten. Deze worden, onder andere door de Hoge Raad van Financiën, nochtans omvangrijk ingeschat. De hervorming gebeurt met respect voor de minimale standaarden van de nieuwe OESO –richtlijnen en de Europese wetgeving.

Au niveau de l'OCDE, un accord est intervenu en septembre 2015, entériné ensuite par le G20 en novembre, sur les 15 actions du projet BEPS. Cet accord comprend des « minimum standards » qui sont contraignants, des renforcements des règles en matière de prix de transfert ainsi que dans le modèle de convention en vue d'éviter les pratiques de doubles non-impositions ainsi que des suggestions d'approches communes et de « best practices ».

Au niveau européen, un premier accord a été acquis sur un paquet « transparence » qui comprend le country-by-country reporting et l'échange automatique des rulings (tous deux également inclus dans l'accord BEPS). Une seconde étape a été franchie avec l'adoption récente de la Directive ATAD. Ces directives rendent contraignantes, sur plusieurs points des orientations de l'accord BEPS. On notera qu'en matière de déductibilité des intérêts, la récente Directive a rendu contraignante ce qui n'était qu'une recommandation de bonne pratique dans l'accord OECD-G20.

Ces nouveaux éléments de contexte sont décrits dans le rapport du CSF¹¹. La principale conclusion qu'en tire le CSF et qui est également à la base de cette proposition de réforme, est la remise en cause d'une stratégie de politique fiscale fondée sur des « niches fiscales » et

¹¹ CONSEIL SUPERIEUR DES FINANCES, section « Fiscalité et parafiscalité », L'impôt des sociétés dans un contexte « post-BEPS3, juillet 2016, pp. 9 et suivantes. Online te raadplegen via : <https://www.conseilsuperieurdesfinances.be/fr/publication/avis-limpot-des-societes-dans-un-contexte-post-beps>

un taux nominal élevé. La plupart des « niches » ou régimes particuliers, sont remis en cause par les récents accords intervenus au niveau européen et au niveau plus large OECD-G20: ainsi, par exemple, l'impact des intérêts notionnels peut être contré par des dispositifs anti-hybrides, la « patent box » est nettement plus encadrée et l'échange automatique des rulings signifie la fin des avantages générés par les « Excess Profit Rulings ». Tous ces éléments plaident donc pour une nouvelle stratégie de politique fiscale, basée sur une baisse du taux d'imposition nominal et accompagnée d'un élargissement de la base imposable.

Een grondige aanpassing van de vennootschapsbelasting werd nog meer noodzakelijk om op zijn minst de ontvangsten uit die belasting in de komende jaren en de verdere toekomst op peil te houden. In geen enkele simulatie of meerjarenplanning is het effect opgenomen van « het niets doen ». Wanneer de niche producten wegvallen door de nakende implementatie van de diverse richtlijnen en acties (o.m. BEPS – ATAD) of door het botsen op Europese bezwaren van ongeoorloofde staatssteun (o.m. excess profit rulings), zou er zich ongetwijfeld een verschuiving van activiteiten, en dus ook inkomsten, voordoen naar andere landen. In het ergste geval kan dit aanleiding geven tot effectieve delocalisatie puur op belastinggrond. Indien deze beweging op gang zou komen, dan verliezen we niet alleen aan directe vennootschapsbelasting, maar ook aan tewerkstelling, en dus ook aan andere ontvangsten (btw, taksen, personenbelasting,...).

Hierna worden de voornaamste maatregelen kort toegelicht. Meer informatie over de verschillende maatregelen vindt u terug in de overzichtsnota gepubliceerd op de website van FOD Financiën en die te raadplegen is via volgende link: https://finances.belgium.be/fr/entreprises/impot_des_societes/reforme-de-limpot-des-societes

A. Taux d'imposition

Le système actuel des taux réduits est remplacé par un système à deux taux. Le nouveau taux réduit est applicable aux PME « article 15 » et soumis aux conditions de l'article 215 troisième alinéa, 1°, 2°, 4° et 6° CIR 92 et art. 15, §§ 1-6 C. Soc.) :

- Au cours d'une année, l'entreprise ne doit pas dépasser plus d'un des critères suivants :
 - Travailleurs occupés (moyenne annuelle) de 50
 - Chiffre d'affaires annuel (hors TVA) de 9 millions d'euros
 - Total du bilan de 4,5 millions d'euros
- Versement d'une rémunération minimale du dirigeant d'entreprises de 45 000 (avant : 36 000)
- Contrôle direct de la société par des personnes physiques
- Ne pas être une société d'investissement (avec un système fiscal dérogatoire)
- Ne pas être une société financière

Le taux réduit s'applique à la première tranche de 100.000 €. La partie excédant 100.000 € est soumise au taux normal : il n'y a donc plus de taux "de rattrapage" comme dans l'ancien système.

Le taux nominal est ramené de 33 à 25% en deux étapes et le taux réduit PME est fixé à 20%. De aanvullende crisisbijdrage wordt in 2 fases afgebouwd. Schematisch kan het verloop van het tarief als volgt worden geschetst:

Tabel 24:

	2018	2020
Nominaal tarief		
Oud	33%	33%
Nieuw	29%	25%
Verlaagd tarief		
Oud	Complex systeem	
KMO-tarief	20%	
Crisisbijdrage		
Oud	3%	3%
Nieuw	2%	0%

B. Incitants supplémentaires

Outre la baisse de taux en vue d'un système plus simple, le gouvernement introduit quelques avantages fiscaux spécifiques dont l'accent est mis sur :

- ✓ La stimulation de la recherche et du développement
- ✓ La stimulation des investissements
- ✓ La réduction de l'exit tax
- ✓ La suppression des différences de traitement fiscal
- ✓ L'augmentation de l'attractivité internationale

I. Stimuleren van onderzoek en ontwikkeling

- Uitbreiding vrijstelling van doorstorting bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers

De bestaande BV-vrijstelling wordt (gefaseerd) uitgebreid naar volgende bachelordiploma's:

- ✓ Biotechniek;
- ✓ industriële wetenschappen en technologie, en nautische wetenschappen;
- ✓ productontwikkeling;
- ✓ handelwetenschappen en bedrijfskunde, evenwel beperkt tot de opleidingen die in hoofdzaak zijn gericht op informatica;

Voor 2018-2019 bedraagt de vrijstelling 40 pct. Vanaf 2020 bedraagt de vrijstelling 80 pct.

De totale vrijstelling van doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor bachelors wordt beperkt tot 25% van de vrijstelling doorstorting van de masters en doctorandi. Voor de KMO's wordt dit plafond verhoogd tot 50%, wat een flexibelere toepassing toelaat door de KMO's.

II. Een boost geven aan investeringen

- Tijdelijke verhoging van de investeringsaftrek

De investeringsaftrek voor KMO's, die sinds 2016 een permanent karakter heeft gekregen en 8% bedraagt, wordt tijdelijk verhoogd naar 20% voor investeringen die worden gedaan tussen 1 januari 2018 en 31 december 2019 om een boost te geven aan de investeringen.

III. Wegwerken van verschillende fiscale behandelingen

- Stopzettingsmeerwaarden

De aanslagvoet wordt voortaan uniform op 10 pct. vastgelegd voor meerwaarden die worden verwezenlijkt of vastgesteld bij de stopzetting van een éénmanszaak vanaf de leeftijd van 60, wegens overlijden of in het kader van een gedwongen definitieve stopzetting. Voor stopzettingsmeerwaarden op financiële vaste activa en andere aandelen geldt het tarief van 10 pct. enkel in zoverre het belastbare bedrag ervan hoger is dan het totale bedrag van de minderwaarden die er vroeger op aangenomen zijn.

- Harmonisering en vergroening aftrekbaarheid van autokosten in personenbelasting

De aftrekbaarheid van autokosten in de personenbelasting (in het bijzonder voor eenmanszaken en zelfstandigen) wordt geharmoniseerd aan de regeling in de vennootschapsbelasting (toepassing CO2-formule). Voor wagens aangekocht voor 1/1/2018 geldt een grandfathering: zij kunnen de nieuwe formule toepassen indien die voordeliger uitvalt, en anders de 75% aftrekbaarheid behouden. In het kader van de hervorming werden ook de "fake hybrides" (hybride wagens met een energiecapaciteit kleiner dan 0,5 kWh per 100 kg) fiscaal minder aantrekkelijk gemaakt, dan volwaardig elektrische wagens.

IV. Internationale aantrekkelijkheid verhogen

- Verhoging van de DBI-aftrek naar 100%

De DBI-aftrek werd vanaf 2018 verhoogd van 95% naar 100%.

- Invoeren van een fiscale consolidatie

Een fiscale consolidatie wordt vanaf 2019 ingevoerd. De regeling werd initieel gebaseerd op het Zweedse systeem, maar om de regeling vermogensneutraal te houden voor de betrokken vennootschappen (om vennootschapsrechtelijke,

boekhoudrechtelijke en handelsrechtelijke issues te vermijden) werd het systeem zoveel als mogelijk fiscaal (extracomptabel) uitgewerkt itt. in Zweden. Vermogensneutraliteit tussen de vennootschappen wordt behouden door een vergoeding die een vennootschap aan de andere vennootschap zal dienen te betalen als tegenprestatie voor het belastingvoordeel dat op het verlies rust dat wordt overgenomen via de regeling. De regeling wordt op volgende wijzen beperkt:

- ✓ De groepsbijdrage is enkel mogelijk ten belope tot het verlies van het jaar (dus geen overgedragen aftrekken) van de ene vennootschap
- ✓ De groepsbijdrage vormt een aftrekbeperking bij de andere vennootschap na de DBI-aftrek, innovatie-aftrek en investeringsaftrek en is dus beperkt tot het resultaat dat overblijft na deze bewerkingen
- ✓ Beperkte consolidatiekring: enkel tussen Belgische vennootschappen: enkel tussen moeders en hun dochters of tussen zustervenootschappen van dezelfde moedervenootschap, en hun vaste inrichtingen. (Achter)kleindochters, nichten,.. komen niet in aanmerking
- ✓ De vennootschappen moeten een deelnemingsverhouding hebben van minstens 90 pct. gedurende het volledige belastbare tijdperk.
- ✓ De vennootschappen moeten reeds 5 jaar verbonden zijn om in de groepsbijdrageregeling te kunnen stappen: vermijdt optimalisatie door verhangingen van vennootschappen die niet binnen de consolidatiekring vallen of overname van verliesvennootschappen.
- ✓ Uitsluiting van vennootschappen die een afwijkend belastingregime genieten

C. Compenserende maatregelen

Om de hervorming van de vennootschapsbelasting te financieren, worden er gefaseerd compenserende maatregelen uitgerold.

I. Eerste fase (2018 en 2019)

Notionele Interestaftrek: Naar analogie met de voorstellen van de Europese Commissie zal het nieuwe systeem enkel betrekking hebben op het incrementeel kapitaal. Vanaf 2018 zal enkel het bijkomend kapitaal ten aanzien van een voortschrijdend gemiddelde van de vijf voorbije jaren in aanmerking komen als berekeningsbasis. De overgangsbepaling blijft van toepassing, net zoals het hogere percentage voor KMO's.

Daarnaast beperken we verschillende huidige aftrekposten tot een jaarlijkse "korf": de vorige verliezen, overgedragen definitief belaste inkomsten, overgedragen aftrek voor innovatie-inkomsten, overgedragen notionele interestaftrek en de nieuwe incrementele notionele interestaftrek. Deze korf is beperkt tot 1.000.000 euro + 70%.

Dit impliceert dat 30% van de winst bovenop dat bedrag een minimale belastbare basis (buiten investeringen) in de vennootschapsbelasting vormt.

Om 'vervennootschappelijking' te ontmoedigen, verhogen we de minimale bezoldiging van 36.000 naar 45.000 euro. Deze moet aan minstens 1 bedrijfsleider/natuurlijk persoon uitgekeerd worden om van het verlaagd KMO-tarief te genieten. Elke vennootschap die geen of onvoldoende bezoldiging uitkeert, zal een bijzondere aanslag van 5% moeten betalen. Voor starters wordt een uitzondering gemaakt.

Verdere maatregelen zijn de roerende voorheffing op kapitaalvermindering, de vrijstelling van meerwaarde op aandelen (conform DBI-voorwaarde), de hervorming van moratorium- en nalatigheidsinteressen, de taxatie van de beleggingsmeerwaarde en de uitdoving van de investeringsreserve.

Ten slotte worden vanaf 1 januari 2019 verscheidene bepalingen uit de ATAD-richtlijn omgezet in het Belgische recht. Zo is er de aftrekbaarheid van vreemd vermogen (interestaftrekbeperking), CFC wetgeving, exit-taxatie en hybride mismatches. Eveneens wordt vanaf die datum een systeem van fiscale consolidatie ingevoerd.

II. Tweede fase (2020)

In de tweede fase worden verdere compenserende maatregelen genomen:

- ✓ Disconto op schulden niet langer aftrekbaar
- ✓ Mobiliseren vrijgestelde reserves aan verlaagd tarief (tijdelijke maatregel)
- ✓ Verstrenging van aftrek verliezen van buitenlandse vaste inrichtingen
- ✓ Opheffen degressief en pro-rata afschrijvingsregime
- ✓ Aftrekbeperking bijzondere uitgaven: niet-aftrekbare boetes en belastingen, geheime commissielonen en hervorming autokosten. De aftrekbaarheid van andere kosten wordt verlaagd naar 100%.
- ✓ Afschaffing van de vrijstelling voor: aanvullend en bijkomend personeel, stagiairs, meerwaarde op onroerende goederen van vennootschappen voor huisvestingskrediet, meerwaarde op bedrijfsvoertuigen of gemeenschappelijk vervoer.

Naast de verlaging van het basistarief, willen we vanaf 2019 evolueren naar een systeem van fiscale consolidatie. Dit bestaat al in de meeste EU-lidstaten en ook in België zetten we de eerste stappen richting een groepsbijdrageregeling gebaseerd op het Zweedse model. Het betreft dus een gedeeltelijke consolidatie waarbij het nog toegelaten zal zijn om binnen bepaalde grenzen verliezen door te geven binnen de vennootschap.

Tijdsschema

Tabel 25 :

THEMA	(Wettelijke) bepaling	Wetsartikel	Omschrijving	Impact op het BBP	Kalender
HERVORMING VENNOOTSCHAPS-BELASTING	Wet van 25 december 2017 tot hervorming van de vennootschapsbelasting	Art.1 – art. 90	Hervorming vennootschapsbelasting	In 2020 : % In 2025 : %	Gefaseerd in werking 2018-2020
	Wet houdende diverse bepalingen inzake inkomstenbelasting	Art.22 – art. 41	Hervorming vennootschapsbelasting - aanpassingen	Op LT : %	Gefaseerd in werking 2018-2020

Kosten op korte termijn

In opdracht van de Minister van Financiën werden de kosten op korte termijn van de verschillende bestedingsmaatregelen en de financieringsmaatregelen die hier tegenover staan, doorgerekend door de FOD Financiën in de nota van 13 oktober 2017. De FOD Financiën beschikt over de basisgegevens op het vlak van de vennootschapsbelasting en beheert eveneens een microsimulatiemodel waarmee berekeningen werden uitgevoerd. De resultaten van de studie werden samengevat in onderstaande budgettaire tabel. Ten aanzien van onderstaande tabel zijn nog enkele veranderingen doorgevoerd waaronder de voornaamste:

- een vervroegde inwerkingtreding van de maatregelen in kader van ATAD die reeds in 2019 van kracht zullen worden,
- een vervroeging van de mogelijkheid tot fiscale consolidatie vanaf 2019
- de DBI-aftrek die naar 100% wordt gebracht vanaf 2018
- de opheffing van de fairness tax

De budgettaire impact van deze wijzigingen wordt opgevangen door de veiligheidsmarge die was voorzien in onderstaande tabel.

Tabel 26:

HERVORMING VENB -- TABEL PER BEGROTINGSJAAR		2018	2019	2020	KS	
	Min (-)					
1	I. Baisse des taux et démantèlement CCC	Phases				type
2	Impact budgétaire de la baisse du taux	-1242,6	-1807,1	-3777,6	-4766,3	
3	Taux situation de référence	32,20%	32,20%	32,20%	32,20%	
4	Taux nominal, après réforme	29,00%	29,00%	25,00%	25,00%	
5	Taux PME 1ère tranche de 100,000	20,40%	20,40%	20,00%	20,00%	
6	Taux implicite après réforme	28,16%	28,16%	24,25%	24,25%	
7						
8	II andere positieve maatregelen	-30,8	-43,3	-47,5	-66,1	
9	Baisse des taux sur Exit tax	1	8,2	11,6	12,8	-6,1 A1

10	opheffen tarief van 0,40%	1	-39,0	-54,9	-60,4	-60,0	A1
11							
12	III. Extra stimuli		-222,7	-282,3	-369,7	-638,9	
13	Tijdelijke boostmaatregel investeringsaftrek	1	-165,6	-222,4	-69,8	0,0	A2/C2
14	harmoniseren eenmanszaken op Ven.B. regeling	1					
15	<i>vergroenen autokosten</i>	1	0,0	0,0	0,0	0,0	C1
16	<i>stopzettingsmeerwaarden aan 15%</i>	1	-18,2	-20,9	-22,0	-22,0	C1
17	Werk						
18	<i>BV-vrijstelling bachelors</i>	1	-39,0	-39,0	-77,9	-116,9	C1
19	fiscale consolidatie	2	0,0	0,0	-200,0	-500,0	A1
20							
21	IV. totaal positieve maatregelen (I+II+III)		-1496,2	-2132,6	-4194,9	-5471,3	
22							
23	Plus (+)						
24	compenserende maatregelen (effect in belastingen)						
25	aanpassing NIA (totaal)		476,6	833,6	1352,3	2238,6	A1
26	<i>Suppression de la DCR dans sa formule actuelle</i>	1	504,4	882,1	1431,1	2368,9	A1
27	<i>Introduction DCR sur nouveaux fonds propres</i>	1	-27,8	-48,6	-78,8	-130,4	A1
28	<i>Suppression de la réserve d'investissement</i>	1	0,9	1,3	1,4	1,4	A1
29	Korf	1	315,7	455,9	516,5	521,4	A1
30	Vervennootschappelijk tegengaan						
31	<i>Mesures dirigeants-administrateurs (déduction)</i>	1	-34,7	-50,2	-56,6	-57,1	A1
32	<i>Mesures dirigeants-administrateurs (sanction)</i>	1	107,9	155,8	175,9	177,3	B1
33	Conditions d'exonération plus-values alignées sur RDT	1	165,9	239,5	270,5	272,7	A1
34	moratorium- en nalatigheidsinteressen	1	20,1	50,4	80,6	151,2	C1
35	Suppression Excess profit ruling	1	43,5	61,9	69,3	69,6	A1
36	Hervorming innovatieaftrek	1	14,9	20,1	18,8	18,8	A1
37	Entreprises d'insertion	1	10,0	15,4	19,1	20,1	A1
38	Versements anticipés	1	399,2	478,8	186,5	0,0	B2
39	Charges payées d'avance	1	50,3	36,2	25,6	0,0	A2
40	Limitation provisions pour risques et charges	1	32,5	39,1	34,6	0,0	A2
41	gespreide taxatie herbeleggingsmeerwaarden	1	4,2	5,9	6,5	6,4	A1
42	kapitaalverminderingen	1	97,2	97,2	97,2	97,2	C1
43	Hausse des sanctions pour non déclaration	1	0,0	0,0	31,7	36,6	B1
44	effectieve belasting op supplementen nav controles	1	0,0	0,0	23,7	83,1	A1
45	ATAD - limitation des intérêts	2	0,0	0,0	87,9	459,2	A1
46	disconto op schulden	2	0,0	0,0	4,3	6,4	A1
47	Mobilisation des réserves immunisées	2	0,0	0,0	131,0	0,0	B2
48	marktrente	2	0,0	0,0	7,8	11,6	A1
49	vaste inrichting	2	0,0	0,0	5,4	8,1	A1
50	internationale verliesrekening vaste inrichting	2	0,0	0,0	10,8	16,1	A1
51	ATAD, CFC - autres mesures)	2	0,0	0,0	251,3	750,2	A1
52	Wijziging afschrijvingsregimes						

53	<i>Amortissements prorata temporis Année 1 pour PME</i>	2	0,0	0,0	318,1	0,0	A2
54	<i>Suppression amortissements dégressifs</i>	2	0,0	0,0	159,9	0,0	A2
55	Aftrekbeperking bijzondere uitgaven	2	0,0	0,0	283,1	422,6	A1
56	Suppression déductibilités	2	0,0	0,0	190,0	283,6	A1
57	V Totaal effect maatregelen		1704,2	2440,9	4303,2	5595,1	
58	VI Veiligheidsmarge		-208,1	-308,3	-108,4	-123,8	
59							
60	Totaal budgettair effect (in ESR)		0,0	0,0	0,0	0,0	

Macro-Economische effecten van de structurele hervorming

De minister van Financiën heeft, op verzoek van de Ministerraad, op 27 oktober 2017 aan de Nationale Bank van België gevraagd een studie te maken over de budgettaire en macro-economische aspecten van de voorgestelde hervorming van de vennootschapsbelasting. De desbetreffende nota werd op 6 december 2017 gepubliceerd op de website van de Nationale Bank¹².

Het trimestriële macro-economische model dat de Bank gebruikt voor simulaties en projecties is echter ongeschikt om de macro-economische impact van de hervorming te onderzoeken. Dit model werkt immers met één representatieve vennootschap, zoals dit trouwens het geval is in de meeste macro-economische modellen, en één impliciete heffingsvoet voor de vennootschapsbelasting. De met het model gesimuleerde effecten van een budgettair neutrale hervorming, waarbij de nominale tarieven dalen en de heffingsbasis wordt verbreed door een beperking van de aftrekmogelijkheden, zouden dan ook nihil zijn.

Gelet op deze beperking lag de focus van het onderzoek van de Bank op de wijziging van de internationale context op het vlak van de vennootschapsbelasting, waarbij werd nagegaan hoe de voorgestelde hervorming strookt met deze wijziging. Hierbij werd zowel gekeken naar het verloop van de tarieven en de heffingsdruk als naar de recente initiatieven en beslissingen op het vlak van internationale samenwerking inzake gegevensuitwisseling en het vermijden van belastingontwijking. Voorts werd de voorgestelde hervorming getoetst aan de aanbevelingen uit de economische literatuur over belastingen en aan de adviezen van internationale instellingen en van de Hoge Raad van Financiën. Ook werden de ramingen van de FOD Financiën aangaande kostprijs of opbrengst van deelmaatregelen kritisch besproken.

De Nationale Bank concludeert dat de federale regering met de voorgestelde hervorming een duidelijk antwoord biedt op het advies van de Hoge Raad van Financiën waarin de relevantie van een fiscale nichestrategie gebaseerd op preferentiële stelsels, in combinatie met relatief hoge nominale heffingstarieven, in vraag wordt gesteld als gevolg van internationale

¹² NBB (2017) Budgettaire en macro-economische aspecten van de hervorming van de vennootschapsbelasting in België. Online te raadplegen via: <https://www.nbb.be/nl/publicaties-en-onderzoek/economische-en-financiele-publicaties/andere-studies>

ontwikkelingen. Voortaan wordt geopteerd voor een strategie die is gebaseerd op een verlaging van de nominale tarieven en een verbreding van de heffingsgrondslag.

Verder besluit zij dat een verlaging van de huidige nominale heffingstarieven van de vennootschapsbelasting in België aangewezen is, gelet op de gewijzigde internationale context. Deze tarieven zijn in Europees perspectief immers hoog. Met de vooropgestelde verlaging van het nominaal standaard tarief van de Belgische vennootschapsbelasting tot 25 % zou opnieuw aansluiting worden gevonden bij het gemiddelde tarief in de Europese Unie. Een te grote afwijking tussen het tarief in België en dat in de andere lidstaten zou de aantrekkelijkheid van België als vestigingsplaats van de activiteiten van multinationale ondernemingen ernstig in het gedrang kunnen brengen, wat nadelige effecten zou hebben. In vergelijking met de situatie waarbij het stelsel van de vennootschapsbelasting in België ongewijzigd zou zijn gebleven, laat de hervorming dan ook toe in globaal positieve dynamische effecten te verwachten.

Ook de Hoge Raad van Financiën wijst op mogelijke positieve terugverdieneffecten van dergelijke hervorming waarbij de keuze wordt gemaakt om de tarieven te verlagen en de heffingsgrondslag te verbreden.

Voor het bepalen van de budgetneutraliteit van de hervorming vennootschapsbelasting werd geen rekening gehouden met deze, mogelijk substantiële, terugverdieneffecten.

5 Hervorming arbeidsmarkt

Algemene omschrijving van de hervorming en de maatregelen

De creatie van jobs en het verhogen van de werkzaamheidsgraad is een prioriteit voor België. Op federaal niveau zijn de structurele hervormingen van de arbeidsmarkt vooral gericht op (a) versterking van de financiële prikkels om te werken, (b) beheersing van de arbeidskosten en een (c) flexibilisering van een duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.

(a) Versterking van de financiële prikkels

De tax shift en de daarbij horende verlaging van de lasten op arbeid, met een zeer sterke focus op de laagste (lonen waarvoor het tewerkstellingseffect het sterkst is), wordt in een andere hoofdstuk bij deze bijlage uitgebreid toegelicht.

(b) Beheersing van de arbeidskosten

De competitiviteit van onze ondernemingen is versterkt door te focussen op de loonkost. Een indexesprong is gerealiseerd, mét een belangrijke sociale correctie voor de laagste inkomens. Samen met de loonlastverminderingen, hebben de indexesprong en de loonmatiging het toegelaten om een groot deel van de loonhandicap met onze 3 buurlanden, die sinds 1996 is opgebouwd, weg te werken.

Aansluitend hierop zorgt de modernisering van de wet van 1996 dat nieuwe ontsporingen in de toekomst onmogelijk worden.

Op 29 maart 2017 is de modernisering van de wet tot bevordering van de werkgelegenheid en tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen (de 'loonnormwet') gepubliceerd. Deze wet bepaalt hoe de tweejaarlijkse loonnorm moet worden vastgelegd. De loonnorm is het plafond voor de loononderhandelingen in de sectoren.

- Het principe van een tweejaarlijkse bepaling van de loonnorm door de sociale partners, of de regering wanneer zij daar niet in slagen, is behouden;
- De indexeringen en baremieke verhogingen van de lonen blijven gegarandeerd;
- Bij het bepalen van de norm is, naast de toekomst (de verwachte loonkostenontwikkeling in de buurlanden), ook het verleden (de evolutie van de loonkosten in België sinds 1996) aan de orde. Op die manier wordt iedere tijdelijke ontsporing automatisch gecorrigeerd in de volgende loonnorm;
- Er is een veiligheidsmarge ingevoerd, zodat fouten in de vooruitzichten (de indexontwikkeling of de loonontwikkeling in de buurlanden) kunnen worden opgevangen. Die bedraagt een kwart van de loonmarge, maar minstens 0,5%. Als de

veiligheidsmarge geheel of gedeeltelijk ongebruikt blijft, komt dit bovenop de volgende loonmarge en vloeit ze dus terug naar de werknemers;

- De lastenverlagingen uit de tax shift, met uitzondering van het deel lastenverlagingen uit het competitiviteitspact in 2016, zullen net als minstens 50% van nieuwe lastenverlagingen aangewend worden om de historische handicap te verminderen. De omvang van deze handicap zal door de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven worden bepaald. De lastenverlagingen die deze regering besliste, zullen dus niet omgezet kunnen worden in loonsverhogingen, maar moeten de tewerkstelling ten goede komen;
- Indien de lonen minder snel evolueren dan in de buurlanden en de handicap ten opzichte van 1996 dus een voorsprong wordt, zal de helft ervan eveneens ingezet worden voor het wegwerken van de historische handicap (met uitzondering van het deel van de positieve handicap die ontstaat door het toepassen van de veiligheidsmarge).
- Er is een strenger toezicht op de naleving van de wetgeving, met onder andere een hogere administratieve geldboete voor werkgevers die de loonnorm overschrijden.

(c) Flexibilisering van een duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt

Het verbeteren van de werking van de arbeidsmarkt is een continu proces en een prioriteit van deze regering. De structurele hervormingen spreiden zich door heen de tijd en over verschillende initiatieven.

WERKBAAR EN WENDBAAR WERK

De wet van 5 maart 2017 betreffende werkbaar en wendbaar werk biedt een antwoord op een aantal uitdagingen van de toekomst door het aanpassen van het arbeidsrecht vanuit twee grote assen. Een eerste as richt zich op de verbetering van de arbeidsomstandigheden gedurende de gehele loopbaan om langer werken mogelijk te maken en om zo het verhogen van de pensioenleeftijd (en van het vervroegd pensioen) realiseerbaar te maken. Deze verbetering wordt bereikt door een beter beheer door de werknemer van zijn arbeidstijd en de toename van zijn autonomie bij de organisatie ervan.

De glijdende uurroosters, het occasioneel telewerk, het loopbaansparen en het schenken van verlof maken deel uit van deze maatregelen die de werknemer moeten toelaten om meer vat te hebben op zijn werk en om zijn inspanningen beter te spreiden om het professioneel leven en het gezinsleven te verzoenen. De aandacht die geschonken wordt aan de opleiding moet hem de mogelijkheid geven om zich te verbeteren in zijn werk en om de verlenging van de duur van zijn beroepsloopbaan mogelijk te maken in goede omstandigheden.

De tweede as richt zich op de duurzaamheid van het werk door de verhoging van de flexibiliteit die de ondernemingen toelaat het hoofd te bieden aan de evolutie van de economie.

De flexibiliteit van de arbeidstijd, de vereenvoudiging van de deeltijdse arbeid en van het systeem van werkgeversgroeperingen, de mogelijkheid om arbeidsovereenkomsten voor uitzendarbeid voor onbepaalde tijd te sluiten en de uitbreiding van de mogelijkheden van nachtarbeid in de sector van de e-commerce zijn instrumenten die ter beschikking worden gesteld van de ondernemingen om concurrentieel te blijven binnen een context in permanente evolutie.

Bepaalde van deze maatregelen zijn onmiddellijk van toepassing geworden bij de publicatie van de wet, andere zijn onderworpen aan voorafgaande onderhandelingen.

Sinds de inwerkingtreding van de wet van 5 maart 2017 zijn al in 67 (stavaza 30 april 2018) paritaire comités en subcomités akkoorden of ontwerpakkoorden afgesloten die gebruik maken van de wet wendbaar en werkbaar werk.

STELSEL WERKLOOSHEID MET BEDRIJFS-TOESLAG

Om mensen langer aan het werk te houden zijn de verschillende leeftijdsvoorwaarden van de stelsels van werkloosheid met bedrijfstoelage of SWT aangepast. De minimale leeftijd van het algemeen stelsel is opgetrokken van 60 naar 62 jaar, met de mogelijkheid voor de sectoren om via een CAO die leeftijdsgrens voor de periode 2015-2016 toch nog op 60 jaar te houden. In de meeste paritaire comités waar een dergelijke CAO bestond, is van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Voor de vele specifieke stelsels van SWT is een tijdspad uitgetekend dat moet toelaten om het gebruik ervan geleidelijk te laten afnemen.

De beslissingen die werden genomen door de sociale partners in het kader van het Interprofessioneel Akkoord 2017-2018, voor wat betreft het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage (SWT), hebben uitvoering gekregen. De voorwaarde om toegang te krijgen tot het stelsel werden als volgt verhoogd:

- Bij nachtarbeid, zware beroepen en lange loopbanen wordt de leeftijd vanaf 2018 opgetrokken naar 59 jaar;
- Bij de erkenning van onderneming in moeilijkheden of herstructurering wordt de leeftijd vanaf 2017 opgetrokken naar 56 jaar;
- Bij de vrijstelling van beschikbaarheid wordt de leeftijd:
 - o Voor het stelsel nachtarbeid, zware beroepen en lange loopbanen vanaf 2018 op 61 jaar gebracht en vanaf 2019 op 62 jaar;
 - o Voor de erkenningen van ondernemingen in moeilijkheden vanaf 2017 gebracht op 61 jaar of 39 jaar beroepsverleden.

De zogenaamde Decava-bijdragen, de werkgeversbijdragen bij systemen van vervroegde uittreding (SWT en SWAV), zijn op 1 januari 2016 verhoogd. De verhoging heeft betrekking op ondernemingen uit zowel de profitsector als de non-profit sector. De verhoging van de patronale bijdragen op aanvullende vergoedingen in het kader van SWT in ondernemingen in moeilijkheden of herstructurering, geldt voor zover de erkenning door de bevoegde

minister en de aankondiging van het collectief ontslag (bij herstructurering) dateren van na 31 oktober 2016. Tussen 2013 en 2019 zullen de RVA-uitgaven inzake SWT daardoor gedaald zijn met 37,6% of 603.328 keuro.

ACTIVERINGS-BIJDRAGE OUDERE WERKNEMERS

Een activeringsbijdrage is ingevoerd, die van toepassing is voor “oudere” werknemers die op non-actief worden gezet en betaald thuis blijven. De hoogte van de bijdrage is afhankelijk van de leeftijd van de betrokken werknemer en van het feit of de werkgever tegelijk vorming aanbiedt, en ligt tussen 10% en 20% van het bruto maandloon.

STUDENTEN-ARBEID

Sinds 1 januari 2018 kunnen de sectoren uit de detailhandel een uitzondering krijgen op het verbod op zondagsarbeid voor jeugdige werknemers van minder dan 18 jaar.

Sinds 1 juli 2017 kunnen studenten die alternerend leren en werken een studentenovereenkomst sluiten, wanneer zij geen onderwijs of opleiding moeten volgen of niet aanwezig moeten zijn op de werkplek, en dit uitsluitend voor prestaties bij een andere werkgever dan diegene waarbij zij hun praktische opleiding volgen op de werkplek. Hierdoor zullen zij ook kunnen genieten van de voordelige solidariteitsbijdrage voor studentenarbeid.

In samenwerking met de Minister van Sociale Zaken, is beslist om het krediet van studentenarbeid van 50 dagen om te zetten in 475 uren vanaf 2016.

Tussen 2016 en 2017 is het aantal jobstudenten daardoor gestegen met 4% en ten opzichte van 2013 met 17%.

E-COMMERCE

Een specifiek kader voor e-commerceactiviteiten is voorzien. Enerzijds kunnen ondernemingen met een vakbondsafvaardiging voor e-commerceactiviteiten een arbeidsregeling met nachtprestaties invoeren door het sluiten van een collectieve arbeidsovereenkomst met minstens één representatieve werknemersorganisatie. Anderzijds kunnen ondernemingen gedurende een periode van 2 jaar soepeler nachtarbeid en/of zondagsarbeid voor e-commerceactiviteiten invoeren, hetzij door een aanpassing van het arbeidsreglement, hetzij door het sluiten van een collectieve arbeidsovereenkomst met minstens één representatieve werknemersorganisatie. Na deze periode kunnen zij de ingevoerde regeling van nachtarbeid en/of zondagsarbeid definitief bestendigen door het sluiten van een collectieve arbeidsovereenkomst met minstens één representatieve werknemersorganisatie.

Op 14 januari 2016 zijn sectorale Cao's gesloten in de paritaire comités 201, 202.01, 202, 311 en 312 betreffende de sectoren handel en distributie. Het koninklijk besluit dat nachtarbeid toelaat, is getekend op 13 maart 2016, dat een kader biedt aan de betrokken werkgevers om bijkomende jobs te creëren in de sector van de e-commerce. Vanuit deze basis kunnen oplossingen op maat van de onderneming uitgewerkt worden.

FLEXI-JOBS

De mogelijkheid voor werknemers, die minstens 4/5e werken, om bij te verdienen aan een gunstig tarief (de flexi-jobs), is uitgebreid naar de gepensioneerden en naar de detailhandel: de bakkerijen, de zelfstandige kleinhandel, de warenhuizen, de kappers, etc.

In navolging van de invoering van het geregistreerd kassasysteem is voor de horecasector een stelsel van flexi-jobs ingevoerd waarbinnen werknemers, met een tewerkstelling van minstens 4/5e van een voltijdse betrekking, bij een andere werkgever flexibel kunnen worden ingezet. De werknemer zal in dit kader kunnen genieten van een hoger nettoloon en de werkgever van lagere loonlasten. Daarnaast is het aantal overuren dat op vraag van de werknemer niet moet worden ingehaald, verhoogd en zijn de kosten van deze overuren voor de werkgever gereduceerd. Deze maatregelen moeten bijdragen tot de leefbaarheid van de horecasector.

In het eerste kwartaal van 2017 zijn alzo 20.586 arbeidsplaatsen (2.140 VTE) in de horeca gecreëerd, en in het eerste kwartaal van 2018 betreft het 27.292 arbeidsplaatsen (3.068 VTE) in de horeca en 6.450 arbeidsplaatsen (551 VTE) in andere sectoren, na de uitbreiding.

WERKLOOSHEID & INSCHAKELINGS-UITKERINGEN

De werkloosheidsreglementering is op meerdere punten aangescherpt. Maar dit is steeds gebeurd op een genuanceerde manier, zodat het vinden van een (nieuwe) job maximaal gefaciliteerd wordt:

De vereiste loopbaanduur, die moet aangetoond worden vooraleer iemand als werkzoekende terechtkomt in de forfaitaire vergoedingsperiode, is vanaf 1 november 2016 verhoogd naar 25 jaar.

De inkomensgarantie-uitkering wordt toegekend aan mensen die onvrijwillig deeltijds werken. De technische berekeningswijze van de IGU of inkomensgarantie-uitkering is aangepast, waarbij deze sinds 1 januari 2015 opnieuw wordt berekend volgens de wijze van vóór 2008. Bovendien, moeten werkgevers die bijkomende beschikbare uren binnen het jaar niet aan een persoon met een IGU geven, een responsabiliseringsbijdrage van 25€ per maand per betrokken werknemer betalen. De onvrijwillig deeltijdse werknemers met IGU worden systematisch aan een controle van de voorwaarden onderworpen.

Wie vrijwillig een passende dienstbetrekking verlaat en dit niet doet om een ander passend werk aan te nemen, wordt op het gebied van werkloosheid beschouwd als 'vrijwillig' werkloos en uitgesloten van het recht op werkloosheidsuitkeringen. De uitsluiting kan vermeden worden door eerst 4 weken een andere tewerkstelling (vaak interim) aan te nemen en pas nadien uitkeringen aan te vragen. Deze periode van 4 weken is verlengd naar 13 weken.

Voor personen jonger dan 21 jaar is het krijgen van een inschakelingsuitkering voortaan gekoppeld aan diplomaveristen en een lijst met gelijkgestelde opleidingen en getuigschriften

die met de bevoegde gemeenschaps- en gewestelijke ministers voor onderwijs en beroepsopleidingen is overlegd.

De vrijstelling van beschikbaarheid omwille van familiale en sociale redenen is afgelijnd op mantelzorgers.

Een aangepaste beschikbaarheid voor oudere werkzoekenden is uitgewerkt.

Het normatieve kader inzake de actieve beschikbaarheid van werkzoekenden, dat een gelijke behandeling in de verschillende gewesten moet waarborgen, is na breed overleg met de gewesten vastgelegd.

Tijdsschema

Tableau 27 :

THEMA	Wetsartikel		Omschrijving	Impact op het BBP	Kalender
	(Wettelijke) bepaling				
	Werkbaar Wendbaar Werk	5 MAART 2017. - Wet betreffende werkbaar en wendbaar werk			
	Loonnormwet (hervorming wet '96)	19 MAART 2017. - Wet tot wijziging van de wet van 26 juli 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen			

Kosten op korte termijn

De directe kosten op korte en of middellange termijn zijn niet becijferd voor bovenstaande hervormingen.

Macro-Economische effecten van de structurele hervorming

De directe kosten en macro-economische effecten op korte en of middellange termijn zijn niet becijferd voor bovenstaande hervormingen.

Impact van de hervorming

De impact van bovenstaande hervormingen werd niet uitgezuiverd in de globale cijfers, maar hebben bijgedragen tot de evoluties in werkloosheidsgraad en werkgelegenheidstoename.

Het Federale Planbureau verwacht een werkloosheidsgraad (EUROSTAT-definitie) van 5,9 % in 2018, komende van 8,5 % in 2014. Het aantal werklozen met bedrijfstoelag (SWT) nam af sinds 2014 met 35,6 %, en wordt verwacht in 2019 slechts nog maar de helft te bedragen van het niveau 2014. De werkgelegenheidstoename bedraagt 221.000 personen van 2014 tot 2018, voor 95 % verklaard door toename in de privésector.

Tabel 28:

Tabel B.5. Situatie op de arbeidsmarkt (Federaal Planbureau 06/09/2018)						
<i>Duizendtallen, jaargemiddelden</i>						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I Totale bevolking (II+III)	11179,9	11238,6	11295,1	11349,2	11403,9	11460,9
I.bis Bevolking op arbeidseleeftijd	7268,2	7283,8	7300,1	7312,3	7321,8	7329,7
II. Inactieve bevolking (concept FPB)	5885,9	5933,1	5963,4	5991,1	6028,4	6055,4
waarvan: werkloosheid met bedrijfstoeslag (niet werkzoekend)	102,3	96,2	88,1	76,9	65,8	51,9
III. Beroepsbevolking (concept FPB) (IV+V+VI)	5293,9	5305,5	5331,6	5358,1	5375,5	5405,5
IV. Binnenlandse werkgelegenheid	4559,9	4600,3	4658	4723,4	4781	4824,2
(a) Loon- en weddetrekkenden	2955,5	2982,3	3023,4	3073,8	3118,3	3152,4
(b) Zelfstandigen	754,7	765	778,2	789,4	801,4	810,9
(c) Overheidsadministratie	849,7	853,1	856,4	860,1	861,3	860,9
V. Grensarbeid (saldo)	78	77,3	77,4	77,4	77,4	77,4
VI. Werkloosheid (concept FPB)	656,1	627,8	596,3	557,3	517,2	503,9
(a) Niet-werkende werkzoekenden (1) waarvan: werkloosheid met bedrijfstoeslag	597,7	578,7	553,5	526,3	497,4	493,8
(b) Oudere niet-werkzoekende UVW's (2)	4,8	5,7	6,4	7,1	8,9	11,4
Werkloosheidsgraad (VI/III)	12,4	11,8	11,2	10,4	9,6	9,3
Activiteitsgraad (III/I.bis)	72,8	72,8	73	73,3	73,4	73,7
Werkgelegenheidsgraad (IV+V/I.bis)	63,8	64,2	64,9	65,7	66,4	66,9
Werkloosheidsgraad (Eurostatstandaard)	8,5	8,5	7,9	7,1	5,9	5,7
(1) Exclusief PWA-werkgelegenheid						
(2) Stat Info definitie (op basis van betalingen)						

6 Réforme de la fonction publique

Fonction publique: Priorité à l'emploi contractuel

Description générale de la réforme et des mesures

La loi du 22 juillet 1993 portant certaines mesures en matière de fonction publique est adaptée en vue de donner la priorité, pour le recrutement de nouveaux membres du personnel au sein de la fonction publique fédérale, aux membres du personnel contractuel afin de rendre le secteur public plus efficace et plus flexible. Seuls les membres du personnel qui exercent une fonction régaliennne qui dans l'exercice de leur fonction exige un statut garantissant les intérêts de l'Etat et des fonctionnaires, seront nommés en tant que membre du personnel statutaire.

L'impact à court terme est neutre (SEC) au niveau de l'entité I. Les dépenses supplémentaires liées aux cotisations patronales pour les services publics fédéraux sont compensés par les recettes supplémentaires dans la sécurité sociale.

L'impact de cette réforme structurelle est positif à long terme. Les membres du personnel contractuel auront droit à une pension d'employé et pas à une pension de fonctionnaire.

L'avant-projet de loi a été adopté en première lecture par le Conseil des Ministres du 26 juillet 2018.

Calendrier

Tableau 29

Dispositions (légales)	Description	Calendrier
loi du 22 juillet 1993 portant certaines mesures en matière de fonction publique	Priorité, pour les nouveaux recrutements, aux membres du personnel contractuel	1ère lecture CMR: 26 juillet 2018 2ème lecture CMR: 16 novembre 2018 Comité B: 23 décembre 2018 Conseil d'Etat: 23 janvier 2019 Vote Chambre: 28 février 2019

Impact de la réforme

Hypothèses importantes reprises par le Service fédéral des Pensions.

- Date de début 1er janvier 2019,
- Evolution de 75% statutaire/25% contractuel vers 25% statutaire/75% contractuel avec:
- Seulement les départs naturels,
- Les statutaires actuels restent statutaires.
- Cotisation personnelle 7,5%, (théorique) cotisation patronale pour les pensions: 8,86%.

Pour les Services publics Fédéraux et les services publics de programmation, le service fédéral des pensions arrive à la conclusion suivante (en euros constants) :

- Diminution des dépenses publiques relatives aux pensions : 274 millions euros en 2060 (pension de retraite et pension de survie)
- Diminution des recettes sur la pension des fonctionnaires – service des pensions du secteur public (cotisation personnelle 7,5%): 124 millions euros en 2060

Augmentation des recettes de gestion globale de la sécurité sociale: 288 millions euros en 2060

- Cotisation personnelle (7,5%): 132 millions euros en 2060
- Cotisation patronale (8,86%): 156,1 millions euros en 2060

Tableau 30 :

Impact budgétaire (millions euros)	2019	2020	2030	2040	2050	2060
Impact budgétaire (millions euros)	2019	2020	2030	2040	2050	2060
Diminution des dépenses pour les pensions de retraites des fonctionnaires	0,0	0,6	4,0	4,5	35,0	265,9
Diminution des dépenses pour les pensions de survie	0,0	-0,2	-1,0	-0,3	1,5	8,0
Diminution des recettes service des pensions du secteur publics - pensions des fonctionnaires	-2,0	-4,8	-40,2	-78,6	-114,3	-124,4
Augmentation des recettes de gestion globale Sécurité Sociale – pension des employés	4,6	10,9	92,2	180,0	262,8	288,3
Cotisation personnelle 7,5%	2,1	5,0	42,3	72,5	120,4	132,2
Cotisation patronale 8,86%	2,5	5,9	49,9	97,5	142,3	156,1
Impact total	2,6	6,6	55,0	105,6	185,1	437,8